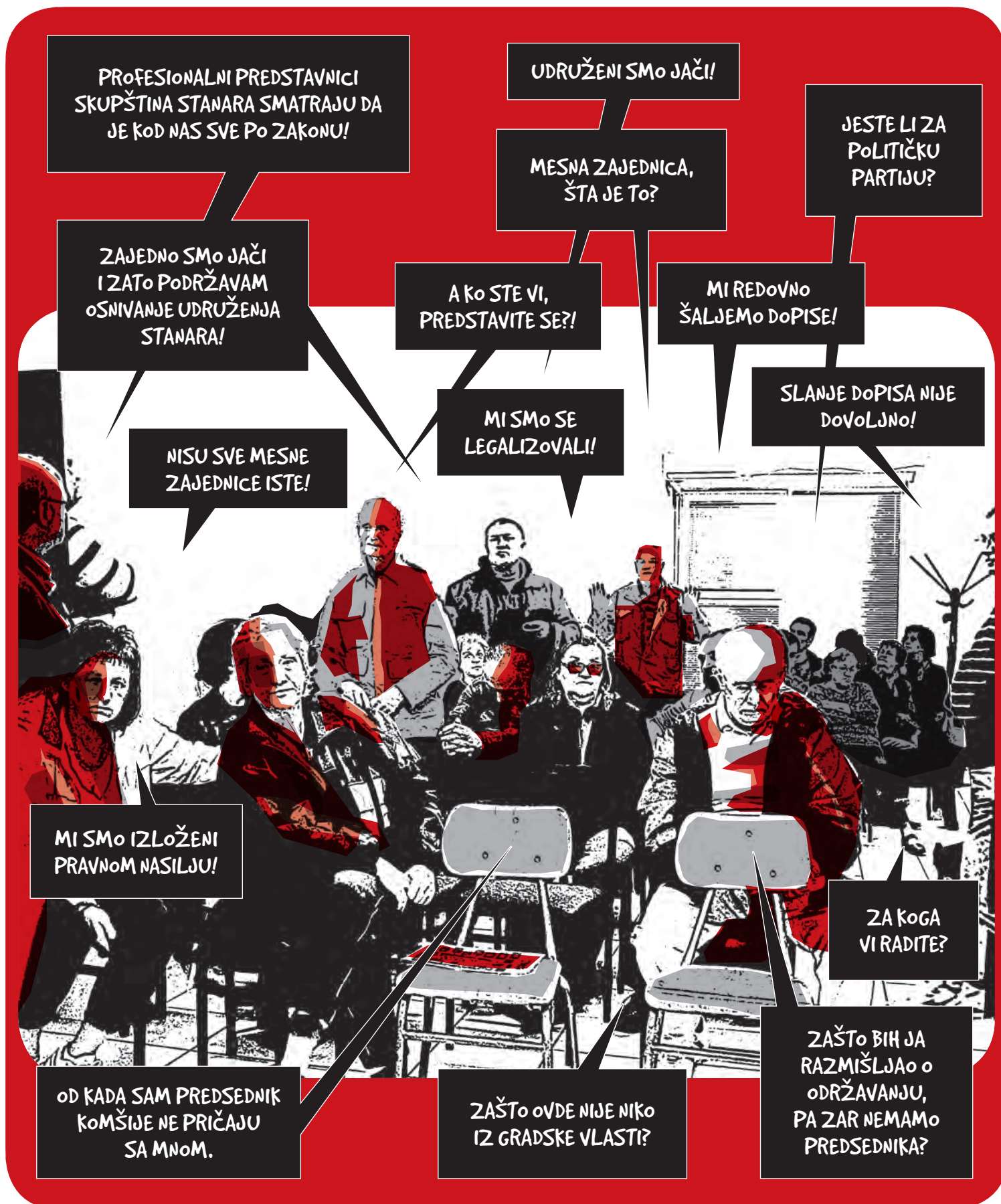

BILTEN STANAR

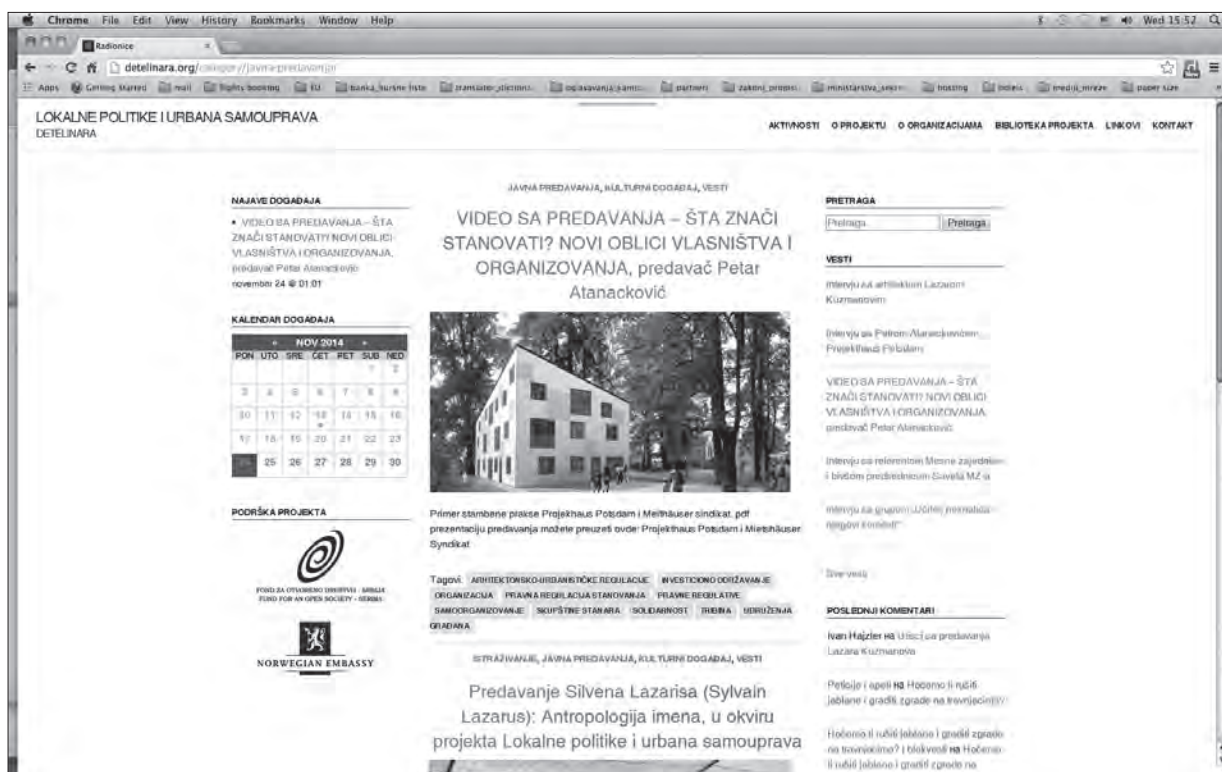
ISSN 2406-1530

BILTEN PROJEKTA LOKALNE POLITIKE I URBANA SAMOUPRAVA | BROJ 2 | JESEN-ZIMA 2014. | BESPLATAN PRIMERAK

POSETITE, UČESTVUJTE, KOMENTARIŠITE I DOĐITE DA RAZGOVARAMO!

УВОДНА РЕЧ

РАДИ СЕ О ТЕБИ: ЧУЈ, МАЛИ ЧОВЕЧЕ!

Не очекујмо да ће наше проблеме решити држава, политичка партија, општина или градска власт, не очекујмо много од тих структура, од тих “наших господара”. Нема добрих вила ни духова из чаробне лампе који испуњавају жеље.

Време је, дакле, да се тргнемо! Да погледамо истини у очи и преузмемо одговорност за сопствени живот! Време је да, наспрам неодговорности и апатије, пробудимо осећај за заједништво и солидарност и да променимо оно што можемо и морамо. Време је да, уместо Малог човека који се зачурило у нама, пробудимо Великог и храброг.

Јер, како је то још давно упозорио Вилхелм Рајх, психолог и психоаналитичар, у свом кратком хуманистичком тексту “Чуј, Мали човече!”, обраћајући се Малим људима у свима нама (без ироније, али са извесном дозом горчине) – иако од нас појединаца, од начина на који мислимо и поступамо, највише зависе наши животи, а у крајњој линији и будућност човечанства, наши господари нам не кажу како ми стварно размишљамо, ни какви смо.

“Нико се не усуђује да те упути, припреми и оспособи да сам управљаш својом судбином. А ни ти не тражиш, Мали човече, да ти се покаже како се то постиже тосиодар над самим собом...”

Оцртавајући фигуру Великог човека, Рајх каже да је разлика између Малог и Великог човека само у једном: **“Велики је једном био веома мали човек који је развио у себи једну једину велику способност: умео је да увиди и призна себи, када мисли и када се понаша као мали.”**

Рајхов Велики човек је духовно, ментално, здрав човек. А то значи да је оријентисан на креативно тражење решења и у ситуацијама које му и изразито нису наклоњене, односно што у тешким животним околностима, и упркос њима, тражи начин да не одустане, да не пристане на датост, на наметнуте улоге, пасивност, на компромисе и конформизам; не сажаљева се и не криви цео свет. Велики човек, напротив, каже: “О.К.,

свесћан сам преурека, али иша у овим нејовољним околностима ЈА ипак могу учинити, ходећи пушем етичке акције или принципа који подржавају живој.”

Мали човек, међутим, и не зна да је Мали, а ако и слуги, плаши се да то прихвати, недостаје му храброст да преузме одговорност за свој живот, да тражи решења за тобоже “немогуће” ситуације, да тражи излаз из личних и социјалних проблема.

Малог човека, карактерно слабог, и мали проблеми заустављају, он нема снаге да се “ухвати у коштац” са животом упркос препрекама. Зато Мали човек живи у непродуктивном свету испразних маштарија и не усуђује се да замисли да би себе икада могао обликовати другачијим него је сада: слободним уместо погнутих, отворених уместо што увек околиша и непродуктивно сањари, одустаје, брани своју пасивност и непредузимање одговорности; тражи разлоге због којих нешто не може учинити (збој, за њега, неких вечито присујних преурека) – увек објашњава немогућности, никада не говори о могућностима.

Због свега тога Мали човек не види оно добро у људима, у својим најближима: пријатељима, комшијама, колегама, и омаловажава њихове напоре да, на овај или онај етички начин, измене неповољне околности својих живота. Јер, Мали човек није спреман на таква лична прегнућа, па и настојања других у том правцу сматра ништавним и узалудним.

“Збој Малих људи сви Велики људи се често осећају веома усамљени. У својој близини се не може тако добро размишљати, Мали човече. О теби се може размишљати само кад ниси присујан. Јер ти кочиш сваку велику, далекосежну мисао. Нарочито мисао о промени, јер ти би радије да придржиш њену сујројност – мисао о немоућности промене. Ти си мали и хоћеш да останеш мали, Мали човече.”

Уредништво БИЛТЕНА

ИНТЕРВЈУ У ДАНС-У

У ДРУШТВУ АРХИТЕКАТА

Питали смо се шта јавност може да учини за пројекат “Локална самоуправа и урбане политике”, а онда и каква би улога била стручне јавности. Наши проблеми су урбанистички и архитектонски колико и социјални и организациони. Зато смо организовали разговор на тему друштва архитеката, а у друштву архитеката и чланова Друштва архитеката Новог Сада (ДАНС), који је отворио нове перспективе. Сарадња са члановима друштва и пропитивање организационих проблема удружења – како наших, тако и њиховог – показале да се без сарадње и заједничког деловања не могу проблеми ни отворити, а камоли решавати. Отварање проблема и њихова детекција, онда и решење, најчешће представљају исти процес, што ствари приказује у далеко светлијим тоновима него што се то чини пре првог корака.

Соња Стоја и Александар Беде били су наши саговорници. Питања која смо постављали упућена су свима. Интервју се претворио у разговор.

Ево нас у Дансу и имамо питања. У чему је значај Друштва архитеката Новог Сада? Зашто архитекте могу имати већи утицај организовано него индивидуално, иако смо сведоци слабог утицаја ДАНС-а на друштво?

СОЊА СТОЈА: Овај разговор можемо сматрати апсолутно неформалним у односу на делатност ДАНС-а. Ту сам испред групе активних чланова архитеката. Ево, ту је белешка са састанка одржаног 1998. У Секретаријату за урбанизам са темом договора око јединствене примене прописа који уређују заштиту ауторских права. На основу њиховог закључка и препоруке, ДАНС је формирао Комисију за стручна питања, сагласности и арбитражу и одредили јој делатност у којој је закључено да ако неке интервенције треба да се раде, а аутор пројекта – архитекта је жив – онда без његове сагласности не може ништа да се ради, што је у апсолутној колизији са овим што се десило са “Печурком”. Нико није питао ни аутора ни ДАНС, то је урађено без икаквог наговештаја, без питања. А интервенције без сагласности су девастирале општи изглед центра и ширег центра, чак и на зградама које су више него значајне за историјат Новог Сада у грађевинском смислу.

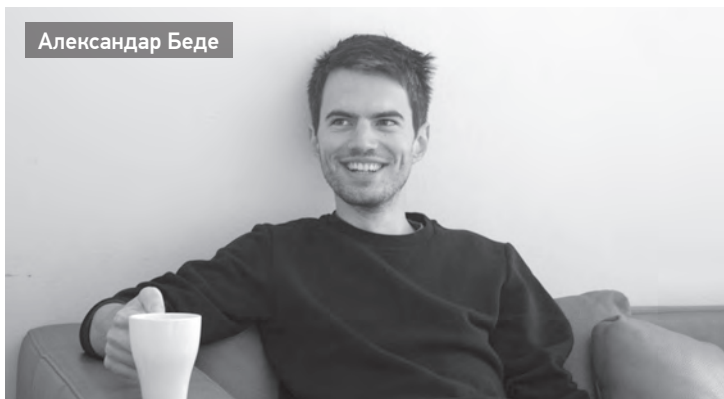
Ако добро разумемо, имамо проблем што нико не консултује ДАНС?!

СОЊА СТОЈА: Не, не, не! Консултују нас приватници, приватни инвеститори, како да не! Комисија ради, али кад је неш-

▶ то где власт сама одлучује из својих интереса онда не постоји интерес за јавно мњење. Немојте сада кривити Русе, они се шире колико им власт дозвољава. Они су дозволили да се уместо пумпе направи пумпа, не питајући апсолутно никога из струке.

Какав је утицај ДаНС-а био некад? Да ли ДаНС тражи своју реч, свој глас?

СОЊА СТОЈА: ДаНС су овде људи који су активни стручњаци чија егзистенција је везана за одлуке власти. И то одређује њихову слободу постављања питања и уопште доношења решења. То су углавном пројектанти, извођачи и могу да имају проблема са Урбанизмом, да не добију услове Урбанизма или да те услове добију после годину две дана, или да не добију онакве какве су тражили. Има ту милион начина како власт може да онемогући једног активног учесника у животу града. Зато активни чланови друштва слабо дижу глас.

Александар Беде

Александре, пошто сви учествујемо у овом разговору, као млади члан ДаНС-а, где видите његов друштвени значај? Има ли га и који је смисао организовања струке архитеката?

АЛЕКСАНДАР БЕДЕ: Још од факултета се бавим тиме и питам се где је субјект струке, пошто га тамо нисам видео. По јавним предузећима и заводима чујем од колега да су услови такви да онемогућавају добар и стручан рад и мишљење. Тако сам у мом трагању увидео да архитектуре нема у јавном сектору. Али ако причамо о комерцијалној пракси, и да ли струке има на тржишту, то отвара потпуно нова питања и проблеме. Како год, не знам никога из моје генерације ко је задовољан својим радом на тржишту. Ингеренције струке у самим пословима пројектовања су обесмишљене. На пример, многе одлуке које је доносио архитекта данас доноси агенција за некретнине или вам банка одреди позиције објеката уместо урбанисте.

СОЊА СТОЈА: Свуда је тако. То су метастазе корпоративизма и капитала.

АЛЕКСАНДАР БЕДЕ: И тако сам, трагајући за субјектом струке, дошао и до ДаНС-а, који би бар у теорији могао бити управо то место наше слободе, слободе од свега што сам поменуо. Онда, то опет зависи од тренутне констелације људи који су у удружењу.

СОЊА СТОЈА: Увек зависи од људи.

АЛЕКСАНДАР БЕДЕ: Кад дођем у овај простор, видим исте институционалне обрасце понашања баш код људи који раде у јавном сектору, јер их преносе на ово место, место на коме би требало да су слободнији. Иако су они лично добри људи и стручњаци, они се понашају, чак и у неким бенигним ситуацијама, на начин на који се понашају у институцијама, дакле у страху су, у грчу, аутоцензурирани. И нису то само они који су у партијама, данас се војнички понашају сви који раде у јавном сектору.

Ако је структура удружења таква да га чине људи који зависе од власти, ако су то људи који су својим делатностима на тржишту које такође зависи од власти, онда нам и није потребна лоша управа да би ствар лоше функционисала?

СОЊА СТОЈА: Наравно, то су људи чији посао зависи директно или индиректно од власти.

АЛЕКСАНДАР БЕДЕ: Мислим да евентуалне промене управе и изградња нових односа у Друштву отвара још већи проблем. Можда би се потребан број чланова удружења и сакупио да сазове ванредну скупштину, али ко би била та нова екипа људи? Ко би ту био независан, тога се плашим.

СОЊА СТОЈА: Председник удружења је срце и мозак друштва. Он је тај који диктира атмосферу, осмишљава генералне одлуке и костур рада друштва, а остали – комисије и секретаријати – испуњавају оно што је изгласано на скупштини. Председник мора да изнесе и свој план пословања. Председник као личност морао би да има и стручни капацитет и харизму, углед у граду. Град је сложен организам... Додала бих и то да је врло негативна чињеница то што нам је председник удружења из политичке партије. Не требају нам "војници странке" на тој функцији.

Соња Стоја

Можемо ли сад овако: У питању је пројекат "Локалне политике и урбана самоуправа", у питању је проблем одржавања и обнове зграда...

СОЊА СТОЈА: Али, ви нисте сада са ДаНС-ом, него са члановима.

Можемо ли очекивати стручно мишљење и заузимање удружења за наш проблем?

СОЊА СТОЈА: Зашто не закажете разговор са председником Друштва архитеката? Ви то не можете прескочити и то бих вам саветовала. То није први корак, то је предуслов.

Ако се од председника тражи подршка, како се ствар даље одвија? Да ли се та проблематика даље прослеђује на друга тела одлучивања у ДаНС-у?

СОЊА СТОЈА: Наравно. Имамо управни одбор који је сачињен од стручних људи, али председник је тај који предлаже, иако предлози могу доћи и од чланова управног одбора. Понекад скупштина и није потребна да би се одговорило на овакве предлоге и захтеве.

АЛЕКСАНДАР БЕДЕ: Што се тиче управе, та структура не мора да значи да то само тако мора и бити. Структура и процедуре из статута су битне због препознавања ДаНС-а као правног субјекта гледано споља – она је пре свега интерфејс према држави. Али то како се ми опходимо међусобно и односи које успостављамо у Друштву је потпуно на нама да уредимо како желимо, све до заједничког одлучивања. Мислим да је немогућност учествовања у одлучивању разлог због ког чланство није мотивисано да се ангажује у Друштву.

СОЊА СТОЈА: То је и разлог оваквог једног неформалног сасатанка!

Да ли је ДаНС удружење грађана, да ли припада независном сектору, односно ономе што се назива цивилно друштво, или је оно институција државе?

АЛЕКСАНДАР БЕДЕ: По закону је удружење грађана, које за разлику од многих других има специјалне везе са државом

јер је то стручно удружење које држава у неким стварима препознаје и консултује.

Држава као власт препознаје стручност као саговорника?!

СОЊА СТОЈА: Наше удружење је основао град 1960. године. Реч “град” се брише. Првобитни назив Друштва је: Друштво архитеката среза Нови Сад. Основано је на иницијативу Савеза архитеката Војводине.

АЛЕКСАНДАР БЕДЕ: Али након пререгистрације оно је постало удружење грађана.

Ако смо дакле удружење грађана, да ли је власт дужна да саслуша и уважи наше мишљење које је у сарадњи са удружењем постало и стручно мишљење? Да ли је власт дужна да одговори на наш захтев за решавањем проблема – а тај је, како што смо већ рекли: дисфункционалности и урушавање старих зграда које је ће ускоро потврдити и струка?

СОЊА СТОЈА: Ми онда, заједнички, не тражимо решење од других. Ми смислимо решење и тражимо подршку. Када то кажем, мислим и на пројектно деловање, односно обраћање фондовима. Вас тако финансира, делимично, Норвешка амбасада и Фонд за отворено друштво, немојте ми рећи да не можемо да конкуришемо.

А пред министарства и фондове државе не морамо да идемо? И држава има неке фондове.

СОЊА СТОЈА: Има, али ако сте близу ватре и онда организујете купусијаду.

Ако добро разумемо, све што грађани сада могу да ураде, ако при томе нису службеници државе и “војници партија”, мораће да ураде преко цивилног друштва?

СОЊА СТОЈА: Апсолутно тачно. То је поента и то је савршено. То је, у преводу на стари језик, оно што зовемо самоорганизација. И то ако пусти корена, биће добро.

АЛЕКСАНДАР БЕДЕ: Оно што мене такође преокупира јесте питање дефиниције струковног удружења данас. Мислим да је то још један облик организовања који морамо поново промислити, управо јер у њему видим клицу слободе коју сам помињао за припаднике једне струке. Због тога је јако важно да то редифинишемо, без угледања на постојеће инертне моделе организовања по другим организацијама, институцијама или држави. Ту се онда отвара и питање укључивања свих заинтересованих за град и простор, а не само архитеката. Таква једна интересна заједница не би била ништа мање легитимна од данашњих струковних удружења. Можда неко ван струке има дужу праксу промишљања простора или становања од свих нас архитеката. Али понављам, до тог закључка морамо заједнички доћи кроз дискусију. А простор за дискусију са широм јавношћу се може стварати управо кроз овакве пројекте, где ће се чланови ДаНС-а сусретати са грађанима, у овом случају становницима Детелинаре.

GKP&kuda.org

ИНТЕРВЈУ СА АРХИТЕКТОМ-САРАДНИКОМ: ЛАЗАР КУЗМАНОВ

ОД ПРОЛЕЋА ДА ЦВЕТА ЈЕДНА ПО ЈЕДНА ЗГРАДА

АРХИТЕКТА ЛАЗАР КУЗМАНОВ један је од првих придружених чланова на пројекту “Локалне политике и урбана самоуправа”. Још увек се памти његово предавање и обећање о бесплатном софтверу за повратак личне карте бесправно и рано отписаним зградама. Као да су оне пензионери којима не треба додатни динар за још једно путовање.

– Најзад сам нашао екипу која размишља слично – утисци су Кузманова. – Екипу која се суочава са просторним проблемима и екипу која, сем тог суочавања, жели да решава проблеме. Е сад, проблеми који су нагомилани, којих има пуно, који се деценијама уназад склапају један на други, дошли су до тог стадијума да су, реално гледано, скоро нерешиви, постоји нека енергија која може да координира оно што сам осетио.

Имали смо прилике да чујемо председнике скупштине станара на Новом Насељу, па кад њима представимо идеју о удруживању скупштине станара, новопридошли представници понуде, предложе нешто и кажу позовите нас кад то почне. Шта значи то позвати нас кад почнемо, зар нисмо већ почели?

– Не бих хтео да се сведе све на оно што је било пре десет дана, када сам био на једном састанку у месној заједници на Кеју, “Соња Маринковић”... Било је пуно људи, пуно председника скупштине, комунални инспектори, полицајци, и све се свело да се неко јавио за реч и рекао свој проблем, председница је то уредно записала и онда су се сви окренули и отишли својим кућама.

Значи, наша акција није само да записујемо проблеме, него да направимо тим који ће проблеме решавати. Очигледно да месне заједнице, као најнижи начин политичког окупљања,

нити имају снагу, нити интерес да то раде. Проблеми се тако нагомилавају и не решавају. Ако се окречи зграда и поправи по који лифт, то није системски начин. Ова наша активност је много шири начин решавања проблема, и много тежи. Направити систем између нас, председника скупштине, месних заједница, архитеката, потенцијалних инвеститора, није ни мало лак задатак.

Питали смо се кога може да контактира председник скупштине станара, с ким прво може да подели проблем или уђе у неку дискусију и ариткулацију проблема које има. Тако смо дошли до идеје да консултујемо стручну јавност. Да ли постоји воља у Друштву архитеката Новог Сада да се подржи овакав један пројекат?

– Воља сигурно постоји, али се опет враћам на улогу појединца. Појединац са својим ангажовањем може да покрене улогу колектива. Што има више појединаца који енергијом и ангажовањем имају могућност да окупе и да пласирају идеје и да на неки начин активирају осталу екипу, онда је утицај Друштва много већи. Имамо пуно несређених градских тема око којих Друштво не може да нађе консензус. Али ова тема о Детелинари и одржавању стамбених зграда, о становању у тржишним условима... Мислим да друштво ту може да нађе своју позицију. У крајњем случају, неопходно је. Треба наставити директне контакте и састанке са чланством и покушати их препознати, као што смо кроз скупове препознали

► одређени број председника скупштина зграда који хоће да помогну. На тај исти начин се препознаје која је та група архитеката.

Решења, повезивање са произвођачима материјала... То је посебан сегмент. Како би се архитектке могле укључити да не буде само социолошка или економска варијанта приче, него да архитектке преузму "лејер" и баве се тиме, помажу да се учврсти стручно читава прича... То није лако, јер и док сам био председник Друштва архитеката, врло често ми се дешавало да сам, на жалост, сам морао да доносим одлуке и нисам успео да окупим критичну масу.

С тим се суочавамо и у случају станара и председника скупштина станара.

– Морамо се обратити појединцима када почињемо.

Рекли сте да ако институције и ниво власти не подрже пројекат и акције око одржавања зграда, да од тога неће бити ништа. Јер, проблеми су ужасно сложени и комплексни зато што је потребан новац да би се решио проблем, а станари не могу да га скупе. Питање је да ли сви ми као учесници у овом пројекту, као људи који артикулишу један проблем (реконструкције старих зграда), улазимо тако и у реконструкцију удружења пензионера, архитеката, правника... Да ли ми претерујемо када кажемо да за три деценије у многим зградама на Детелинари више неће моћи да се станује. То може један стручњак сасвим одговорно да каже.

– Мене су звали из новина да направе интервју са мном, након што сам причао о софтверу о анализирању зграда, што

би могла бити моја директна помоћ. Могло би се тиме утврдити које зграде у будућности неће бити погодне за живот. Са таквом научном анализом можемо да изађемо пред медије и алармирамо јавност на озбиљан проблем у друштву који нико не решава. Могли би тај проблем да ставимо на много виши ниво и алармантношћу скренемо пажњу институција града.

Како направити прелаз са личног ангажовања на организовани рад на проблему?

– Ми бисмо морали једном месечно да закуцамо на врата градоначелнику, да знају да постојимо и да можемо да ставимо ствари на своје место.

Да ли предлагаш да Друштво архитеката Новог Сада отвори своја врата и за не-архитекте?

– Идеја је била да, када смо писали статут, свако може да буде члан ДаНС-а, ко год размишља о простору. Врло често смо у ситуацији да не-архитекти имају здравији поглед на простор од оних са дипломом архитектуре. ДаНС у сваком случају може кроз појединце или као удружење да се активира и укључи у пројекат. До пролећа можемо да изађемо табеларно и кажемо: "Људи, ово је катастрофа!" Да покушамо да направимо један вапај онима који су надлежни, који расплажу јавним новцем и који могу да одлучују, да дођу на Детелинару и виде проблематичне зграде. Па кад крене грађевинска сезона да кренемо са пилотом реконструкције једне зграде и покажемо да се то може.

GKP&kuda.org

U RALJAMA ŽIVOTA, PREDSEDNIK PONOSNO STOJI – SAM?

Odgovorani. Individualac. Ugledan. Etičar. Mučenik. Gospodar. Militant. Komunikativan. Usamljenik. Inovator. Brodolomnik. Politički-integrator. Osujećen. Profesionalac. Odlučan. Reprezentant. Reprezentativan. Plaćen. Pregalac. Kompetentan. Zabrinut. Aktivista. Lopov. Volonter. Uslužni radnik. Političar. Napušten. Državni službenik. Rešen... Ovo su samo neki od mnoštva naziva kojima bi mogla da se opiše pozicija predsednika skupština stanara, začudne pozicije naseljene ljudima s kojima se svakodnevno srećemo, ili smo pak jedni od njih. Kombinaciju naziva i epiteta za "svog" predsednika, ili za sliku idealnog predsednika ili idealnih predsednika, možete složiti sami. Oatribučite predsednika! Subjektivno, jedna bi bila: Odgovorani. Militant. Inovator. Politički-integrator. Odlučan. Aktivista. Rešen.

"Takvo nešto ne može da postoji", prvi su glasovi sumnje koji po automatizmu bivaju izgovoreni, a njih prati slika čoveka, čoveka-cvrčka koji igra svoju ulogu predsednika, ulogu golača koji, takoreći, narcisoidno obavlja (samo-)preuzetog dužnost, da bi, pre svega, prizvao domaćeg ljudskog mrava u papučama marke ambasador, koji sedi u još uvek toplom privatnom stanu,

doduše malo opterećenog kreditima (koje je morao da uzme blagovremeno, u avgustu, da bi grejanju ove zime uopšte bilo), i više ne sa tako bogato ubranom letinom, tj. platom, jer ljudski mrav više nema posao, što ga je u dubini duše osujetilo i duboko potreslo. I pored toga, ili baš zbog toga, on je prvi koji će za predsednika svoje zgrade i dalje govoriti: "Eh, jadnik, i po zimi, na pustim ničijim hodnicima zgrade, on i dalje skakuće i peva".

S jedne strane stanari. S druge, predsednik. Glasovi sumnje, ovako izraženi, glasovi su stanara. I tu već nailazimo na prvu podelu. Međutim, onaj ili ona koja pravi gore opisan subjektivni uvid, nije (više) ljudski mrav, već neko ko je u stanju da poziciju predsednika skupštine stanara sagleda na drugačiji način. On ili ona već sarađuju sa predsednikom skupštine stanara i učestvuju u sazvanim skupštinama, pokušavajući ne samo da pomognu predsedniku već da zaista učestvuju u odlučivanju o raznim problemima sa kojima se predsednik i stanari susreću svakodnevno, kada je održavanje i obnova zgrada u pitanju.

Tako jedno od centralnih mesta u projektu "Lokalne politike i urbana samou-

prava" zauzimaju predsednici Skupština stanara, ili kako je danas Zakonom o održavanju zgrada ta pozicija prepoznata, Skupština zgrada. I stekli smo uvid koliko je to mesto i ta pozicija, s jedne strane usamljena pozicija, a s druge, pozicija koja predstavlja (često vrlo nizak) potencijal za političko organizovanje. U tome je, kao i svako od nas, predsednik neprestano u raljama. Pre svega, ako bismo gledali politički ili sa strane politike, ta pozicija je pozicija reprezenta ili predstavnika stanara zgrade kojeg ovi biraju na svojim skupštinama; zajedno ili pak u malom procentu stanari biraju osobu koja ih predstavlja, te ta pozicija i način izbora predstavljaju pravi primer reprezentativne demokratije u sferi stanovanja. Reprezentativna demokratija koja je i u ovom slučaju regulisana zakonom (Zakonom o održavanju zgrada) koji propisuje država. Dakle, moglo bi da se kaže i da ova pozicija već uveliko pripada prostoru države (ali koja ne pripada?), što se kroz svakodnevnu praksu predsednika skupštine stanara neprestano potvrđuje. S jedne strane, predsednik. S druge, država. Druga podela.

Stanari vrlo često i takvu predstavničku poziciju svode na uslužnu pozici-

ju, zahtevajući od predsednika da rešava probleme, konkretno vezane za privatni stan, iako je prethodno postignut zajednički dogovor da specifične probleme vezane za pojedinačne stanove rešavaju sami stanari u komunikaciji sa javnim institucijama i firmama koje održavaju zgradu. Ta komunikacija je vrlo često neuspešna, jer očigledno individualno vlasništvo nad stanom nije dovoljan argument niti legitimna pozicija da bi bila prepoznata od strane institucija. Tada na scenu (opet) stupa predsednik koji ima legitimitet reprezentanta/predstavnika, uz to i potpis i pečat, što je rečnik koji država prepoznaje i smatra ga "institucijom" sa kojom može da opšti. Da li je time predsednik na usluzi državi, pripadajući i igrajući u sistemu

predstavničke demokratije? I pitanje koje odmah sledi je: koliko je moguće delovati u nametnutom institucionalnom i zakonskom okviru, a koliko (istovremeno) raditi na drugačijem obliku organizovanja i međusobnog sa-odnošenja?

U jednom od slučajeva, predsednikova pozicija je uslužna i reprezentativna, i ona takvom može da se vidi i iz pozicije stanara i iz pozicije države. Međutim, radeći godinu dana na projektu i pri tome srećući se sa (raznim) predsednicima (i njihovim atributima), neki od njih pokazuju ono što je i priželjkivano i prizivano: mogućnost da se pomenute prepreke prođu i podele prevaziđu, da se zajedno sa stanarima radi na organizovanju skupština stanara i na rešavanju problema u zgradama, čak

i kada objektivne okolnosti to naveliko osujećuju. Takav organizacioni potencijal i rad mi nazivamo političkim radom. Jer politiku upražnjavaju i vode svi, stanari i predsednik, a ne reprezent. A početna tačka takvog rada, kako se pokazalo, jeste odgovornost da se pozicija predsednika preuzme, najčešće jer niko drugi neće. Odgovornost, manje pred državom, a više pred sobom i stanarima. Predsednik kreće od nule, najčešće sam, a kakva će njegova putanja biti, kakva mogućnost saradnje, itekako zavisi od "atributa" koje će sam sebi pripisati (takođe od onih koje će odlučiti da odbaci) i kojima će se voditi u tom radu.

B. Ć.

JESTE LI ZA UDRUŽENJE ILI KLUB PRESEDNIKA SKUPŠTINA STANARA?

Da li vam je poznato da je pokrenuta inicijativa za osnivanje udruženja predsednika skupština zgrada na nivou Novog Sada?

Mislite li da bi pojedinačne skupštine stanara na teritoriji našeg grada efikasnije rešavale probleme zajedničkog stanovanja ukoliko bi bile povezane u udruženje predsednika skupština zgrada?

Čini li vam se da bi postojanje takvog udruženja moglo da doprinese kvalitetnijem rešavanju problema kolektivnog života u zgradama i rešavanju komunalnih aspekata stanovanja?

Konačno, smatrate li da se može očekivati da će navedene kompleksne probleme stanovanja predsednik zgrade lakše rešavati kao pojedinac, ili će ih možda moći lakše rešavati kao član udruženja?

Odgovore na ova pitanja ostavljamo vama, ali mi ne možemo da se na ovom mestu ne prisetimo poznate **PRIČE O SEDAM PRUTOVA**

PRIČA O SEDAM PRUTOVA

Imao otac sedam sinova, sedam svađalica. Svađali su se oko važnih stvari i oko sitnica, i tako su zanemarili sav kućni posao i svaki zajednički rad pošao im je naopako.

Sebične i rdave komšije su se radovali njihovom svađanju i njihovu neslogu skretali su u svoju korist. Lako je grabiti tamo gde nema ko da čuva i onda kad se čuvari među sobom svađaju.

Otac njihov se zabrinuo videći da će biti zlo. Jednog dana skupi sinove oko sebe, pa im pokaza sedam prutova povezanih u jedan snop i reče: "Koji od vas ovaj snop prelomi, onome ću dati deset dukata".

Svaki od sedam sinova pokušao je da prelomi snop: probali su ovako i onako, i naposljetku svaki reče da ne može.

A otac će onda: "Čudim se da ne možete, a prutove je sasvim lako prelomiti". On odreši uzicu kojom je snop bio vezan, štapići se razmakoše i on jedan po jedan prelomi bez po' muke. Sinovi su se nasmejali: "E, tako je lako! Tako bi moglo i nejakom dete!"

Otac završi: "Evo vam, deco, slike i prilike vaše. Ne budete li kao snop, tada ste kao ovih sedam prutova koje, kao što ste sami rekli, može slomiti i nejakom dete. Ali ako ne želite da vas slome loši susedi i ljudi, i ako želite da napredujete, onda budite kao snop prutova – zajedno i složni".

čija poruka bi mogla biti da su zajedništvo, sloga i solidarnost delotvorna "formula" za prevazilaženje problema kolektiviteta uopšte, pa i u kontekstu stanovanja.

– Pa, dobro – možda ćete reći – nije teško shvatiti da više možemo učiniti udruženi nego kao usamljeni pojedinci, ali: kako bi to buduće udruženje trebalo da izgleda? Koje bi trebale biti njegove vrednosti, ciljevi, projekti, način finansiranja?

Inicijalna ideja je da bi buduće udruženje trebalo da deluje kao nestranačka,

nezavisna organizacija dobrovoljnog povezivanja građana u oblasti stanovanja i komunalnih aspekata stanovanja, sa članovima koji bi bili odgovorni svojoj bazi i svojim korisnicima, odnosno s pojedincima svesnim svog društvenog značaja i svoje uloge u promociji odgovornog ponašanja prema socijalnom i ukupnom okruženju.

Osnovne vrednosti kojima bi se udruženje vodilo ne bi bile usmerene na ličnu korist, već na dobrobit lokalne zajednice i društva u celini. Smatramo da svaki pojedinac ima ličnu odgovornost prema društvu i da građanski aktivizam treba da se kreće u pravcu promena koje priželjkujemo.

Stanari koji zgradu u kojoj žive osećaju kao svoj dom treba da preuzimu deo odgovornosti za njenu bezbednost i funkcionalnost da bi kolektivno življenje poboljšali i učinili kvalitetnijim, da bi stvorili ambi-

vlasnika i korisnika stanova kroz podizanje nivoa opšteg kvaliteta stanovanja; da udruženje postane respektabilna organizacija u domenu brige o očuvanju i održavanju stambenog fonda i uvažen i nezaobilazan partner lokalnim vlastima u realizaciji tog odgovornog društvenog posla, ali i da utiče na formiranje javnih politika (institucije, životna sredina, energetika, kultura), da daje predloge za unapređenje zakonskih i drugih dokumenata koja regulišu status lokalnih samouprava i delovanje opštinskih i mesnih institucija, sve u cilju kvalitetnije komunikacije s građanima i kvalitetnijeg ostvarivanja interesa lokalne sredine.

Takođe, udruženje bi trebalo da zadovolji očekivanja svojih članova u smislu usmeravanja, saveta i pružanja pomoći u vezi upravljanja zgradom i tehničkog održavanja zgrade, kao i da stvara baze podataka iz tako akumuliranih iskustava i znanja predsednika skupština zgrada, baze podataka koje bi bile u funkciji pomoći (pravne, stručne, praktične itd.), svojim članovima, odnosno stanarima.

Jedan od ciljeva budućeg udruženja mogao bi biti i rad na edukaciji građana u pravcu spoznaje da su oni najvažniji subjekti za izazivanje promena u svojoj sredini, kao i zadatak oblikovanja i unapređenja naših građanskih znanja i veština za delovanje u organizacijama civilnog društva (projekti, tribine, radionice, kursevi).

Pretpostavka nezavisnosti u delovanju bilo koje organizacije, pa tako i budućeg udruženja, jeste nezavisnost od izvora finansiranja koji uslovljavaju svoja davanja, pa bi udruženje trebalo da osigura redovan priliv sredstava za svoj rad isključivo iz onih izvora koji ne bi uslovljavali svoju finansijsku pomoć zahtevom za uticaj u odlučivanju. Udruženje bi uspostavilo procedure i pravila za rad koji sprečavaju donošenje odluka u neskladu s usvojenim vrednostima ili onima što ne doprinose društvenoj promeni koja se želi postići.

Ako ste stanar, predsednik skupštine zgrade ili zainteresovani građanin, i ako se prepoznajete u navedenim vrednostima i ciljevima – osećajte se pozvani da se uključite i da svojim angažovanjem date svoj lični pečat i time doprinosite inicijativi za osnivanje asocijacije predsednika skupština stanara Novog Sada.

B. K.

TURNEJA

VIDIMO SE U MESNOJ ZAJEDNICI!

Skupštine stanara su pred sve bližim udruživanjem koje se definiše iz zborova građana u mesnim zajednicama Novog Sada. Novo Naselje, Detelinara, Liman... Mnogi su se upoznali sa delovanjem projekta "Lokalne politike i urbana samouprava".

Mi smo sa Novog Naselja! Detelinara je za! Udruženi smo jači! Za koga vi radite? Mi smo se legalizovali! Jeste li za političku partiju? Nisu sve mesne zajednice iste! Ako ste vi, predstavite se?! Mi redovno šaljemo dopise! Dopisi su najveći problem! Moja tetka je bila u savetu mesne zajednice?! Nova politička partija?!?

Ovako slikovito može da se sažme naelektrisana atmosfera novembarskog sastanka u Mz "Detelinara". Posle uvoda koji su napravili pokretači projekta i članovi redakcije biltena "Stanar", čak i za vreme njega, razvila se živa rasprava u kojoj se moglo identifikovati niz pojava veoma važnih za stanovnike velikih gradova.

Sastanku su prisustvovali uglavnom predsednici skupština stanara. Tu su bili i radnici mesne zajednice, a jedna od diskusija bila je zašto tu nisu predstavnici vlasti, odnosno političkih partija koji vode

gradsku upravu. Dobro pitanje.

Mnoge predstavnike stanara stambenih zgrada mučila su pitanja saradnje sa javnim komunalnim preduzećima, sa kojima neki vode i sudske sporove. Baš kao što izveštaji ombudsmana stalno pokazuju da najviše pritužbi ima u ovom delu komunalnih potreba društva.

Isticao se segment u kojem su se pritužbe odnosile na oporezivanje prihoda skupština stanara, kao i na odgovornost gradske uprave za donošenje odluka da se građanima naplaćuje ono što im se isplati (kamere za nadzor zahvaljujući kojima ne možete identifikovati počinioca krivičnog dela, odžacarinu zahvaljujući kojoj ne možete da imate čiste dimnjake).

Koliko je nepoverenje veliko, samim tim i zamešateljstvo koje se naslućuje iza svakodnevnih delatnosti – onog što se od svečanog pada socijalizma još famoznije naziva odvajanjem privatne i društvene sfere – potvrđuje potreba ljudi da im se predstavite. Na žalost, to uglavnom znači da radite za političku partiju, ili neko priključenje. Više se ne veruje ni kad se neko predstavlja kao komšija. Naviklo se, bre, na "brate".

Kada se postavi pitanje konkretnih akcija, predloženo je uvođenje mesnih foruma, dežurstava u mesnim zajednicama koje bi aktivirale pojedince da pomognu u radu na efikasnosti udruživanja, kao i radnike mesnih zajednica da istraju u dopisima na koje, najčešće, kao na dopise građana, javne službe ne reaguju.

Samo u mom komšiluku, uputili smo pozive za postavljanje komunalnog mobilijara (malih kanti za smeće duž ulice), urgirali za orezivanje drveća, pitali za fantomsku gradnju dečjeg igrališta pretvorenu u šljunčani parking (ulica Branimira Ćosića). I – ništa.

Najteže je što formalnih zaključaka nema. Ne zato što se grupa ljudi okupljenih u MZ "Detelinara" nije dogovorila oko njih, nego zato što ih projekat "Lokalne politike i urbana samouprava" mora pokrenuti iz zajednice same. Nivo artikulacije, intenzitet, zavisi od dogovora koji će biti postignut na "turneji". Ne iz jedne glave, jednog centra, jedne formule koja uglavnom donosi proveren i već dobro poznat, konstantno loš rezultat.

Vidimo se u mesnoj zajednici!

I. B.

Kratak pregled oblika građanskog odlučivanja predviđeni zakonom u Srbiji

OBLICI GRAĐANSKOG ODLUČIVANJA

1. INFORMISANJE

2. KONSULTOVANJE

3. PREDLAGANJE

4. ODLUČIVANJE

1. INFORMISANJE

Informisanje je obaveštavanje građana o radu, planovima i namerama opštinskih organa i pružanje drugih informacija od javnog značaja. Informisanje je regulisano *Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja*. Informacija od javnog značaja je svaka informacija kojom raspolaže organ javne vlasti, nastala u radu ili u vezi sa radom tog organa, a koja je sadržana u određenom dokumentu i odnosi se na sve ono o čemu javnost ima opravdan interes da sazna.

PROBLEMI: nepristupačnost informacija, "ćutanje" administracije, organi vlasti ne objavljuju informator o radu i ne podnose godišnje izveštaje, nedovoljno ulaganje sredstava u unapređivanje informisanja (u smislu materijalnih sredstava i ljudskih resursa), nezainteresovanost građana, objavljivanje isključivo "dobrih" vesti, neorganizovanje anketa građana, obaveštenja se pružaju u kasnim stadijumima planiranja što onemogućava blagovremeno reagovanje građana, organi lokalne samouprave nemaju internet stranice...

2. KONSULTOVANJE

Konsultovanje građana podrazumeva proces u kom organi vlasti traže i dobijaju mišljenje od građana o određenim temama od interesa za same građane i organe upravljanja.

MODELI KONSULTOVANJA: javne rasprave, paneli, tribine, učestvovanje u radu savetodavnih tela...

Javne rasprave podrazumevaju učešće širokog kruga građana u pitanjima od lokalnog značaja sa ciljem dolaska do adekvatnih rešenja. *Učestvovanje u radu savetodavnih tela* je dobra prilika da se u rad opštine uključe stručni građani bez obzira na političko opredeljenje.

PROBLEMI: retko održavanje javnih skupova, neblagovremeno i neefikasno objav-

ljivanje informacija o datumu i mestu održavanja konsultovanja, održavanje skupova u vreme koje ne odgovara određenoj skupini građana, manipulacije kroz prividnu otvorenost konsultovanja a odluke su već donesene, neotvorenost vlasti da uključi građane u proces odlučivanja...

3. PREDLAGANJE

Predlaganje podrazumeva pravo građana da daju predloge, sugestije i kritike organima vlasti. Važnost predlaganja leži u obavezivanju organa vlasti da razmotre predloge i oglase se povodom njih.

OBLICI PREDLAGANJA: zborovi građana, peticije, mirni protesti, okupljanja i demonstracije.

Zbor građana predstavlja skup građana užeg područja opštine radi raspravljanja i davanja predloga iz nadležnosti organa opštine. *Peticija* je zahtev za promenom koja je potkrepljena potpisima zainteresovanih osoba. *Protesti* predstavljaju masovno okupljanje najčešće povodom iskazivanja stavova na račun rada vlasti. Ako se protestima iskazuje kritika onda su to *demonstracije*.

PROBLEMI: nejasna definisanost oblika i polja predlaganja unutar opštinskih statuta, dug rok odgovaranja vlasti na upućene kritike, retko organizovanje zborova od strane mesnih zajednica, nepoverenje građana u pozitivne ishode predlaganja...

4. ODLUČIVANJE

Odlučivanje je proces uključivanja građana u direktno i neposredno donošenje važnih političkih odluka.

OBLICI ODLUČIVANJA: referendum, inicijativa građana i mesna zajednica.

Referendum je ustanova koja omogućava neposredno izjašnjavanje građana o najvažnijim pitanjima u jedinici svoje lokalne samouprave. Najčešći referendum na lokalnom nivou je referendum

o samodoprinosu jer je zakonom uređen kao jedini slučaj obaveznog referenduma.

Građanska inicijativa je pravo građana da podnose zakonske predloge o kojima se kasnije izjašnjavaju predstavnici vlasti ili sami građani. Prema Zakonu o lokalnoj samoupravi mogući predmeti građanske inicijative su: donošenje akta u vezi sa pitanjem iz izvornog delokruga opštine, promena statuta ili drugih akata i raspisivanje referenduma. *Mesna zajednica* je osnovni oblik mesne samouprave koja se osniva na osnovu potreba i interesa stanovništva na teritoriji na kojoj je organizovana mesna zajednica.

PROBLEMI: statuti opštinskih jedinica ostavljaju neuređen krug pitanja koja mogu biti predmet referenduma ili inicijative, rok za prikupljanje potpisa za inicijativu je samo sedam dana, opštine ne izlaze u susret pokretačima inicijativa u koncipiranju zakonsko validnih zahteva, potreban je veliki broj potpisnika za punovažnost inicijative (10% birača jedinice u kojoj se referendum održava), inicijativni odbor mora da prijavi policiji početak prikupljanja potpisa, za punovažnost odluke na referendumu neophodno je da izađe više od polovine birača, što iziskuje značajna sredstva za kampanju koje imaju samo političke partije... Problemi vezani za mesne zajednice se najviše tiču njihovog funkcionisanja i trenutne namene, jer mesne zajednice odavno nisu kanal kroz koji građani mogu rešavati svoje probleme.

O. L.

Za ovaj pregled korišćeni su sledeći izvori:

"Neposredno učešće građana u javnom životu na lokalnom nivou", SKG, Beograd 2006.

Jelisaveta Vukelić, "Neposredno učešće građana u donošenju odluka na lokalnom nivou vlasti u Srbiji", Institut za sociološka istraživanja, Beograd, 2009.

PARTY У КОМШИЛУКУ

Клице локалне самоуправе. Сад клице или искре, на нама је да бирамо пређење или метафору. Само не заборавимо, метафорама ништа не објашњавамо – оне нас одређују и обавезују јер њима нешто говоримо и чинимо. Чинимо кад говоримо и говоримо кад чинимо – а сада говоримо о клицама локалне самоуправе у једној Републици.

Сетили смо се месних заједница, а читајући старе текстове проналазимо да су Народноослободилачки одбори (НОО), као основни органи власти и одлучивања настали као позадинска подршка борби, у којима су се решавала бројна питања локалне самоуправе. У борби или у органима власти? И ако су органи, хоћемо ли их звати клицом или искром? Ако кажемо клица, рачунамо, нешто ће нићи и развити се. Говорићемо о тлу, његовој плодности, култури и култивацији (заливању и ђубрењу), чекаћемо на време које мора да прође итд. Међутим, ако је ипак у питању искра, како ћемо мислити нешто што је као пламен и светло подршка борбама које се и данас воде? Како пламеном мислити органе и какво они светло бацају на ово о чему покушавамо нешто да кажемо? Коначно, о каквој борби говоримо ако имамо све што нам је потребно? Па ту је “Закон о локалној самоуправи”, а ту су и други закони. Ту је парламентарни демократски систем и сувереност народа је загарантована. Та није ли ово Република? Јесте. Али ћемо додати и да су републиканске установе изумљене и да је, управо у време када је она стварана, речено: “Све што није ново у једном времену иновација, погубно је.”

Данас смо поново на почетку. Од већа месних заједница, која су уз друга већа (друштвено-политичко веће, веће удруженог рада и веће самоуправних интересних заједница) претресала питања из не само свог делокруга, већи

из делокруга других већа када се ова изнесу пред људе у скупштини, данас имамо месне заједнице које данас нико не представља у скупштини општине, а у нашем случају града. Подсетимо се: делегатски систем је, за разлику од представничког, имао за циљ да ојача везу између грађана и органа власти, а ми знамо ко нас данас представља, како у општини, тако и у локалу, односно у месној заједници. Иако није предвиђено, није ни онемогућено да наши једини представници (о делегатима више нико и не сања) буду политичке партије, ти капиталопарламентарци, који служе интересима оних који их финансирају а не оних који их бирају. Сада су дакле у локалу и представљајући се као комшије убеђују нас да смо их као комшије и изабрали. Они станују до нас, али оно што од њих очекујемо нису решавања локалних социјалних и комуналних питања, већ решавања наших личних и економских проблема. На који начин и како

је то могуће? У питању су наравно наша очекивања. Гласамо за њих да би нам, свакоме понаособ (а на нама је да се надмећемо за њихову наклоност и препоруке у партији) помогли у запошљавању или запошљавању наших најближих, како бисмо онда, када зарадимо радећи у држави (једином предузећу које ради у овом друштву), имали за решавање и других питања, па онда и комуналних. Наравно, ако то још буде потребно, јер можда уз добро намештење завршимо у неком угледнијем и очуванијем крају града. Одакле им моћ? Како они то могу да учине за нас? Зар тако што су комшије и чланови савета месних заједница чланови партија, а данас је то само једна у месним заједницама и то по правилу она која је на власти и у граду?

Таква су наша очекивања. Али шта они мисле? Мисле ли да имају моћ да нас запосле (или да запосле неког нашег, нама блиског и од чијег бисмо посла и сами имали за хлеб)? Не, они

РЕЧНИК / ПОЈМОВНИК

СТАНОВАЊЕ – Становање задовољава једну од основних људских потреба – потребу за опстанком, физичком заштитом и сигурношћу. Истовремено, становање омогућава задовољавање многих других човекових психолошких, социјалних, економских и културних потреба. Квалитетно становање је услов за квалитетан живот. На међународном нивоу не постоји јединствена дефиниција пристојног становања, нити опште прихваћени стандарди и нормативи квалитетног становања. Разлог томе су велике економске, политичке, културне, географске, социјалне и друге разлике, навике, стилови живота, градитељско наслеђе и традиција између држава чланица међуна-

родних организација. Дефиниције пристојног становања дају се као општи оквир, а очекује се да свака појединачна држава операционализује ове појмове у складу са својим економским могућностима, социјалним и политичким обележјима.

ПРИСТУПАЧНО ИЛИ ДОСТУПНО СТАНОВАЊЕ – Становање које је економско, социјално или индивидуално прихватљиво домаћинствима у стању стамбене потребе; оно становање које прима јавне субвенције како би се омогућило да продајна цена стана или рента за његово изнајмљивање буду осетно ниже од тржишних цена или ренти на неком локалитету.

► су ушли у партију да би се сами снашли и збринули своје ближње, а проблем је у томе што комшије нису и они који су најближи. Али ситуација не обећава. Волонтерски посао у Савету месне заједнице је неплаћен, а уз то је и досадан. Не може се ништа учинити ни за себе ни за друге. Савети су последњи ешалон политичких партија и последње упориште већ добро начетог ентузијазма. Партије су непропусне и не брину за своје војнике као што је то можда и било пре само коју годину. Коалициони потенцијали супарничких партија и њихове врхушке дражи су и ближи врховима партије чији су чланови и чланови савета наших месних заједница него што ће им ови (врхови партија) икад бити. О нама, који смо само комшије и неко ко очекује да нас партијско и државно божанство погледа очима чланова савета које уз то и бирамо, нико и не говори.

И шта да се ради? Па ништа друго него да кренемо из почетка. То смо и рекли. И сада додајмо: Све што није ново, чак и у времену које није време иновација, погубно је. Ново и могуће се појављују на нашу иницијативу. Нашом

иницијативом. Али иницијативом која не сме бити само наша и у супротности са интересима других на такав начин да једни над другима владамо. Циркулација идеја кроз полемику, то је оно што намеравамо да спроведемо на нашим скуповима, на нашим зборовима грађана, и да на тај начин наше идеје и мисли – дакле не само жеље да наши проблеми буду решени, а понајмање жеље да наше проблеме решава неко други! – прострује и нашом вољом да нешто учинимо и променимо заједно. Одлуке и принципи се поштују ако иза њих стојимо и ако их спроводимо мислећи их све време. Општање је знак предаје. Оно је жеља да се предамо представницима, а када то кажемо мислимо и на наше препуштање председницима скупштина зграда, председницима које ми и даље упорно желимо звати *представници* скупштина *станара*. Зашто станара? Па зато што смо ми пре свега станари и комшије, а тек силом државно-тржишних прилика власници станова, па самим тим и власници зграда која нам је препуштена и остављена на уживање у беди и незапослености. О каквом је уживању реч у опустошеној привреди

и тржишту некретнинама у којем наше “богатство” не вреди ни пишљива боба? Овај град је на ивици пропасти пошто у њему маса становника нема посла нити изгледа да га икада више стекне, а наши станови су олупине у којима ни сами више нећемо моћи живети као људи. Наши станови су дакле рупе, власничке рупе или, боље, рупе власништва из којих се може извући само порески приход државе и начин да се финансира особље које гласа и брани партијске кумове и патроне који су их збринули у једином предузећу које ради – у држави.

Општање је дакле препуштање којим се узајамно покораво и онда лети дођавола све што нас се тиче и што нам је потребно да живимо заједно. Депресивни смо, очајни и уплашени. Забринути за живот толико да смо на ивици смрти, а обамрлост је родно и плодно тле за реакционарне снове у којима нас неко тлачи да бисмо сутра ми тлачили некога; у којима нас неко храни и покораво како бисмо и ми, хранећи другог, могли и да га покоримо. Депресивни смо и забринути, а нама заправо недостаје оптимизам!

З. Г.

ДОВИЂЕЊА И СРЕЋНО!

Ако се не користе за борбе, медији су само празни папири, жице и кутије

Показало се неминовним да смо се током досадашњег рада на локалним политикама запитали о односу медија, јавног и приватног медијског сервиса, према теми локалне заједнице. Медији су нас пратили, а таква медијска “покривеност” истовремено је показала да је њихов учинак у мотивисању људи на учествовање и организовање у локалној заједници, врло скроман, ако не и проблематичан. Председницима скупштина станара и комшијама, а пре свега себи, поставили смо низ питања: Како медији анимирају и како медије анимирати? Колико медији обавештавају и репрезентују (представљају), а колико могу да мотивишу, указују на проблеме у локалној заједници и да утичу на њихово потенцијално решавање? Да ли медиј може да буде сарадник и саборац? Колико је обраћање путем медија комшијама са којима се ради проблематично у смислу да ствара дистанцу између нас, док је водећа идеја да се ради заједно? А колико обраћање “из спектакла” доприноси дигнитету и статусу активиста-грађана у локалној заједници који покушавају да ураде нешто за свој комшилук? Има ли у таквом дигнитету и статусу потен-

цијала за истовремено смањење настале дистанце? Или се тиме само вртимо у кругу међусобног представљања једних другима, јавности, а неминовно се тиме делимо на “једне” и “друге”, па тако подељени зазивамо апстрактну јавност?

Оно што је тренутна ситуација је да медији према локалној заједници показују степен одговорности који се смешта у домен сервисних информација, тј. обавештења о кваровима, радовима, искључењима струје и слично. У том смислу и у већини случајева, медији су посредник и преносник информација од јавних институција ка становницима локалне заједнице, и то би била њихова сервисна функција какву обично примећујемо и доживљавамо, поред повремених извештавања о проблемима у локалу. Међутим, оно што нас пре свега интересује је шта се дешава у повратном смислу, у кретању информације од локалне заједнице, преко медија, до јавности и њених институција. Колико смо приметили, та путања је проблематична и ретко се дешава из више разлога. У теорији, свако може телефоном да назове медијску кућу и да представи свој проблем у локалу, што такође може да

буде проблематично, јер преовладава утисак да су медији затворени и недостижни. Други део проблема је начин на који медији данас функционишу, као и посао новинара који је изложен многим притисцима. У питању је низ осетљивих позиција и кретања, који често представљају опструкцију новинарског рада, а који су последица притисака саме јавности, оглашивача у медијима и финансијера. И из ових разлога, непосредна сарадња између медија и грађана је упитна.

У досадашњем раду на пројекту, приметили смо да су саме скупштине станара врло мало видљиве и присутне у медијима. Оно што је евидентно је да такође недостаје иницијатива од стране скупштина у том процесу, тако да би се могло рећи да је сарадња медија и скупштина начелно врло слаба. Постоје медији који ће одговорити на позив скупштина станара и на изношење проблема са којима се суочавају свакодневно, али остаје питање у којој мери ће се медији бавити проблемом и његовим решавањем, односно, у којој мери ће учествовати у стварању услова за решавање проблема. Међутим, када као председник скупштине станара има-

Из филма: "La Commune (Paris, 1871)", 2000.

те неки проблем, може да се јави нови низ непријатности у односу с медијем којем се обраћате за помоћ и посредовање. Постоји могућност да ће медиј (и његово уредништво) увести цензуру, уколико се изношењем тог проблема прозове јавно предузеће надлежно за тај проблем а које плаћа оглас у том медију, или пак уколико дође до притиска партија и власти да се тај проблем јавно не изнесе. Најчешћи одговор на такав захтев за помоћ је да вест *нема штежину*, да неће обезбедити гледаност/читаност, а у оправдавању тога се може отићи предалеко, у механизме потпуног омаловажавања и осујећења проблема локалне средине, а онда и грађана који на њима инсистирају.

Иако би по логици ствари требало да је другачије: да медиј никада ни не може да дође до читаности и гледаности, ако је неосетљив на овакве динамике. Медији би могли да имају улогу вршиоца разне врсте притисака за решавање проблема, а не пуког информатора. Чак и ако постоји иницијатива од доле, од стране становника, истовремено може да дође до покретања *невидљиве руке* која управља медијем – тржишта, партије, власти, аутоцензура – и ако се селекција вести врши таквом врстом опструкција, онда смо у великом проблему!

Чак и када постоји одлука новинара да се некакав проблем прикаже јавности,

појављује се аутоцензура као последица читавог механизма осујећења у медијском послу, која се најчешће представља као спонтана. Кроз рад на пројекту, суочили смо се са управо таквом спонтаном опструкцијом новинара локалне новосадске телевизије, која је одговорила на вест о негодовању грађана на Детелинари и о нашој подршци грађанима (објављивањем случаја на веб платформи пројекта) у вези с намером државе да на травнатој површини изгради нове зграде са "јефтиним" становима. Иако околности замрле привреде и државе у кризи говоре више од ове вести, да градња тих зграда није покренута од доношења урбанистичког плана 2005. године, спонтаном аутоцензуром новинара и медија се стало на страну државе и њене намере, иако одложене и незапочете, док се у питање довео смисао организовања и негодовања грађана. На крају крајева, нема места побунити преиспитивању намера државе, јер градња није ни покренута. Рекло би се: онда је све у реду. У ствари, ништа није у реду.

На кога ми као председници скупштина станара онда можемо да вршимо притисак, као појединци или удружени? Дали се медиј притиска или се притискају неке друге институције вршењем притиска на медиј, на начин да то изазива пажњу, потенцијалну читаност и гледа-

ност из перспективе медија? Могло би да се каже: и на једне и на друге. Али питање које нас највише занима је: који степен организовања грађана је *легиџиман* да би се око медија усмерило на проблем који грађани износе? Зазивање легитимности и испуњавање захтева за легитимношћу, како нам је искуство до сада показало, углавном значи прикупљање меродавних мишљења, дакле, нагомилавање институција и њихових процедура, што би требало да обезбеди тежину неком захтеву или проблему грађана. Искуство такође показује да се у таквим институционалним наметима губи чак и захтев грађана, а пре свега да се осујећује било каква могућност да се искаже *мојуће* и да се делује у складу с њим. Исказали смо сумњу да организовани грађани, процеси који се одвијају између њих у бављењу локалним политикама уопште могу да буду представљиви од стране медија. Притисак, упорност, инсистирање грађана је под знаком питања уколико медиј не одговори, не само на начин једнократног одговора на захтев, да објави једну вест о проблему локалне заједнице, већ да вољом за сарадњом одговори на позив на сарадњу, заједнички рад и међусобно уважавање. Једино на тим основама и рад медија може да се измести од притисака које трпи.

Осврт на предавање Петра Атанацковића у МЗ Раднички

ТО ИМА ВЕЗЕ С НАМА

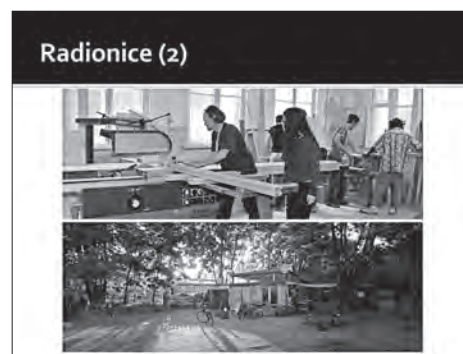
У четвртак, 16. октобра, чули смо излагање сарадника на пројекту “Локалне политике и урбана самоуправа” у просторијама Месне заједнице “Раднички”. Као и до сада, позвани су сви представници скупштина станара двају месних заједница на Детелинари – “Раднички” и “Југовићево”, а са нама су били и људи који прате рад на овом пројекту и узимају учешћа у њему. Осим сарадника и активиста, у четвртак су нас посетили и људи из Друштва архитеката Новог Сада, са којима смо успоставили контакт и намеравамо наставити сарадњу, о чему ће сигурно бити више речи у будућности.

Петар Атанацковић, активиста и за време свог живота и рада у Новом Саду, данас је координатор пројекта организације чији је члан и у оквиру које живи и ради у Потсдаму, у Немачкој. Пројектхаус Потсдам је, дакле, место рада и становања, будући да је учешће у активностима градње станова (стамбених објеката) и њихово одржавање интегрални део становања за ову групу људи, која већ неколико деценија мисли о томе како живети у условима оскудице стамбеног простора. Тржишно пословање предузећа која граде станове ускраћује многим становницима Немачке право на стан и озбиљно угрожава ово основно људско право. Када се томе додају проблеми у вези са остваривањем права на рад, постаје јасно да се пут мора тражити изван система којим управља профит. Чули смо дакле искуство људи који се деценијама организовано супротстављају ванредном стању које генерише тржиште, а пре свега рецесија и шпекулације у области рада и становања.

Неизговорено питање, које смо врло добро чули, гласи: Какве то везе има са нама? Сарадници на пројекту, а када то кажемо мислимо на све људе са којима смо се удружили и учествовали у заједничким радионицама, трибинама и предавањима, имали су прилике да поставе то питање, али је оно изостало. Да ли зато што је свима јасно да је ово о чему је Петар говорио нешто што нас се тиче и што врло добро знамо и примењујемо у пракси, или зато што мислимо да нас се то најалост ни на који начин не до тиче. Додајемо притом ово “нажалост” јер обично мислимо да је ситуација у Немачкој другачија и да су држава и њене институције, а онда и “политичка

култура” становника Немачке другачија од наше?

Ми мислимо да је културализација политичких процеса и интереса који их покрећу производ власти и не би требало да на то наседамо. Потврдило се на

предавању да не постоји културолошка баријера нити разлика између људи који имају исте проблеме, а ови су исти јер је један свет у којем живимо. Шпекулације, рецесија, криминализација: друштвени односи производње који репродукују односе експлоатације чине нас истомишљеницима ако покушамо да учинимо нешто да то променимо. Реконструкција и поправка зграда је лакши задатак од колективне изградње нових објеката, па је модел који је Петар изложио утолико лакше применити. Потребно је организовано деловање грађана, спремних да се суоче са проблемом и узму ствар у своје руке. Шта то значи? То значи да нема помоћи од стране било кога, па ни државе, док се организовано не почне радити на проблему. Тек тада ћемо имати прилике да упознамо институције и чујемо њихову реч. А каква ће она бити – остаје да видимо. Треба унапред знати да ни лепа реч неће отворити ова врата. Излаз се мора тражити у организовању и оптимистичком приступу, за шта смо подједнако способни као и наши пријатељи из Потсдама.

Овај извештај, као што видите, не садржи сажетак предавања. Оно је у интегралној верзији доступно на сајту пројекта (www.detelinara.org) – како у аудио-визуелној форми, тако и у форми текстуалне презентације. Послушајте га. Оно што је нама после предавања важно, јесте увид да су могући алтернативни начини деловања у условима када сви мисле да је све узалуд. Депресија и пасивност грађана је, према нашем суду, системски подржана изолацијом и егзистенцијалним застрашивањем.

Незапосленост, као крајња инстанца наших осујећености, треба да буде сагледана како ваља. Зашто смо без посла? Зашто нико не покреће ту фамозну производњу? На та питања више нема смисла тражити одговор јер је он добро познат: Капитал “нема рачуна”. Не исплати му се. Рецесија само то значи и није потребно да се упуштамо у анализу органског састава капитала како бисмо се покренули. Држава и њени службеници такође остају без средстава и то их чини, прво узнемиреним, потом уплашеним и коначно пасивним. Једини одговор који нам могу дати је да држава нема пара. Држава нема пара, ми немамо пара – па шта да радимо? Да се разилазимо?

Предавање Петра Атанацковића у МЗ Раднички, октобар 2014.

РЕЧНИК / ПОЈМОВНИК

НЕПРОФИТНЕ СТАМБЕНЕ И СОЦИЈАЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ (АСОЦИЈАЦИЈЕ, КООПЕРАТИВЕ ИЛИ ЗАДРУГЕ) – Основни организациони облик система социјалног становања у многим земљама. Оснивају се и функционишу на нивоу локалне самоуправе као приватне или јавне непрофитне организације са основним задатком да обезбеде социјално становање (изградња станова, закључивање уговора о закупу, прикупљање закупнина, управљање и одржавање стамбеног фонда). Одговара појму непрофитних стамбених организација у Закону о социјалном становању РС. Социјални станови у власништву кооператива на располагању су њиховим члановима који учлањем стичу право да добију стан у закуп или лизинг по повољним условима. Циљ социјалне кооперативе (задруге) није спровођење заједничке комерцијалне активности једино због финансијске користи чланова, што је циљ обичне кооперативе (задруге), него се заједнички подухват, који обављају чланови кооперативе (задруге), покреће ради друштвене користи и социјалне интеграције угрожених група.

СТАМБЕНИ ФОНД – У периоду од 1956. до 1961. године постојали су стамбени фондови у које су грађани уплаћивали новац који им је одбијан од плата. Одвајано је од 10% до 4% од бруто дохотка,

да би 1981. године тај износ био 2,4%. Новац из стамбених фондова одлазио је на изградњу стамбених зграда у којима су запослени у предузећима, на основу сачињене интерне ранг листе добијали станове. Међутим, иако је уплаћивање у стамбени фонд била законска обавеза сваког запосленог, а бодовање на ранг листи подлегало строгим правилима, цела ствар ни тада није пролазила без малверзација и злоупотреба: приоритет при добијању станова имали су чланови партије, високи функционери, директори и организатори послова у предузећу, укратко, одабрани. Ратови, економска криза и распад Југославије коначно су довели до тога да су многи ниже ранжирани на листи једноставно остали кратких рукава. Прекретница у стамбеној политици Србије наступа 1990. године када је држава укинула четрдесетогодишњи систем финансирања друштвене стамбене изградње. Заокрет ка тржишту као „саморегулишућем“ механизму учињен је у нади да ће се за део популације која неће моћи на тржишту да реши стамбено питање ускоро усвојити законска и институционална решења, али и обезбедити основни фондови, пуњени из процеса приватизације, којима ће се у новим капиталистичким условима успоставити инструменти за део стамбене привреде који данас називамо „социјалним становањем“.

ЈАВНО СТАНОВАЊЕ – Становање под закуп у становима у државној или општинској својини.

ПИСМА
ПРЕДСЕДНИКА

ДОБРО ДРВО

У нашем дворишту расло једно дрво. Сибирски брест. Благодарно, посадио га инвеститор.

Расла деца у дворишту, још брже наше дрво.

Једног дана, послао председник писмо Зеленилу, да га скрате за коју грану. Орежу, не обрежу. Другог дана довео он човека са тестером. "Немој комшија, баш нам лепо даје хлада!"

Дуго и срећно живело је дрво, све до краја живота.

Пала киша ледена, стегла зима, ноћ. Узнемираним гласом, зове жена, из суседне је зграде. Каже, пада наше дрво на њен аутомобил.

Уверио се председник, ствар је озбиљна, уверио и Зеленило одмах да дођу, оставиће расправу за касније, ал' не може да прође возило, не може ништа ни полиција, ватрогасци... "Можда могу нешто из Управе за ванредне ситуације?"

Дотле дошло. Ситуација ванредна. Дрво добро, наслоњено на зид, као да се одмара.

Дође ванредна екипа, поруши и гране и зид. Оде, ни пиво попила није. Оста дрво. "То је, даље, ваша брига!" То је даље, историја, која се понавља...

Сибирски брест. Равног му нема. Расте брзо, још брже пада.

Немојте, молим вас, да мислите о томе!

И. Б.

ANKETA**POŠTOVANE KOMŠIJE,**

Voleli bismo da čujemo vaše mišljenje i da sa vama razgovaramo na tribinama i susretima koje organizujemo.

Pozivamo vas na učešće u zajedničkom rešavanju problema u lokalnoj zajednici.

Stambene i socijalne probleme zajednice možemo rešavati ako se udružimo i javno diskutujemo o njima.

Ukoliko ima pitanja koja nisu navedena, budite slobodni – dodajte ih sami!

**Vaše odgovore ili sugestije, komentare, možete lično da donesete,
a možete i da ih pošaljete. Adrese su:**

Centar za nove medije_kuda.org (ulaz pored pošte)
ulica Braće Mogin br. 2, Detelinara
21113 Novi Sad, P. Fah 22

office@kuda.org

1. Šta je za vas skupština stanara?

2. Da li učestvujete u njenom radu i da li biste preuzeli ulogu u njenom vođenju?

3. Šta je za vas Mesna zajednica?

4. Da li biste se kandidovali za člana Saveta mesne zajednice?

5. Ko po vašem mišljenju treba da upravlja Mesnom zajednicom?

6. Da li biste učestvovali u odlučivanju u mesnoj zajednici kao građani i stanovnici mesnih zajednica?

7. Da li biste se udruživali i povezivali sa vašim komšijama u rešavanju problema?

8. Mislite li da je potrebno udruživanje skupština stanara?

9. Da li mislite da je potrebno udruživanje građana i skupština stanara
u cilju prikupljanja sredstava za održavanje i obnovu zgrada?

10. Ko po vašem mišljenju treba da brine o stambenim objektima?

11. Kako bi ocenili stanje u vašoj zgradi?

12. Šta bi promenili u kraju, naseljenom bloku ili ulici?

Када сте последњи пут чули да се у вашој месној заједници организује збор грађана?

ВОЉА ГРАЂАНА КАО ПОЛИТИЧКИ СУБЈЕКТ?

Учешће у доношењу одлука од локалног значаја је политичка ствар, јер грађани директним одлучивањем и управљањем на локалном нивоу заправо представљају први талас контроле власти и остварују могућност за промене од животног значаја, а да, при том, не морају да чекају следеће изборе.

Ни нова власт не гарантује промене ако имамо пасивне грађане који репродукују пасивну и неодговорну власт на свим нивоима, а своју грађанску дужност практикују само на изборима. Ово одрицање од грађанске акције одвија се добровољно, јер иако грађани имају неотуђиво право на локалну самоуправу, они је не спроводе, већ властито право и обавезу у целости преносе на представнике власти. Ово је општа тенденција у Србији – сви облици грађанске партиципације су запостављени, па данас грађани не знају који су све облици партиципације могући.

Питање је, када се буди воља грађана да буду политички субјекти, а не само пасивни бирачи? Који су то проблеми довољно значајни да грађани покрену акције које су им, још уз то, загарантоване законом?

Овај текст је инспирисан сазивом збора на подручју Месне заједнице “Лиман” поводом постављања базних станица мобилне телефоније и опасности од њиховог зрачења. Аутор овог текста је био узбуђен чињеницом да први пут у животу сведочи о расписаном збору, јер, када сте последњи пут чули да се у вашој месној заједници организује збор грађана? Збор је сазван на иницијативу 174 забринутих грађана који су хтели да укажу на све присутнију појаву антена мобилних телефонија на крововима наших зграда. На збору који се одржао 24. априла у ОШ “Јован Поповић” донет је и прихваћен предлог о забрани постављања нових базних станица мобилне телефоније као и предлог о уклањању старих. Иако зборови грађана немају обавезујућу снагу у смислу одлуке, они су битни јер изражавају мишљења и ставове грађана који су јавном расправом дошли до закључака од општег интереса и на које би општинска власт морала да одговори. Овај збор јасно стоји наспрам праксе нетранспарентних одлучивања скупштина станара, захваљујући чему је и омогућено постављање антена и на тај начин угрожена безбедност станара. И све под изговором неопходности склапања уговора са компанијама којима скупштине станара обезбеђују средства за одржавање зграда. Питање је запра-

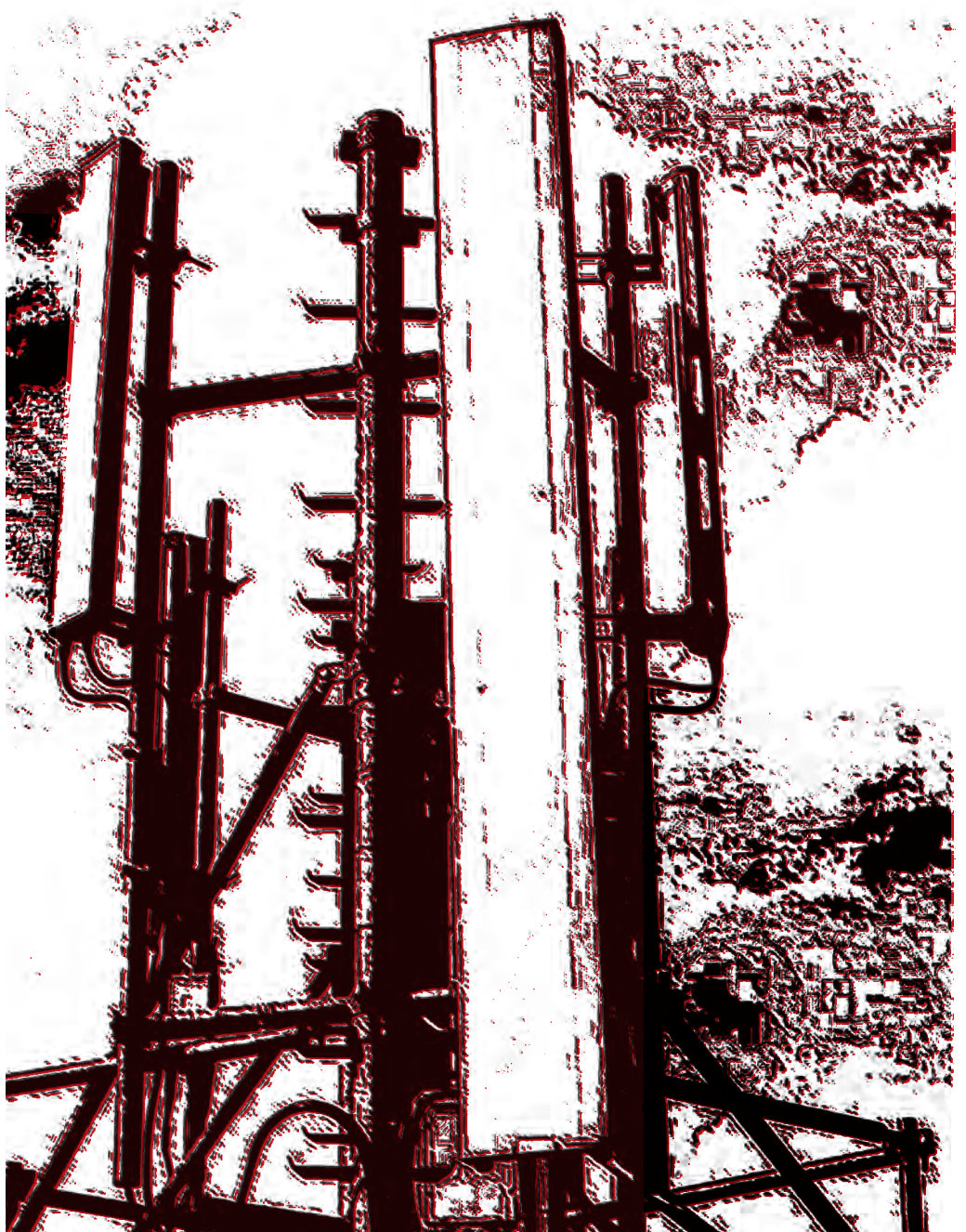
во, чије се одржавање обезбеђује на овај начин, јер велика вероватноћа је да ће станари зграде временом морати да издвајају за лечење од последица зрачења. Такође, усвојени предлог стоји насупрот одлукама о дозволи за постављане антена издате од стране Градске управе за заштиту животне средине, РАТЕЛ-а и Електроовојводине, чиме је збор грађана довео у питање одлуке надлежних служби и предузећа и тако отворио фронт за ширу друштвену критику и грађанско деловање.

Будући да Месна заједница “Лиман” у Новом Саду није усамљена у овом проблему, поставља се питање шта су сле-

дећи кораци? Петиција или референдум? То зависи само од нас.

Злуради ће рећи да је непосредна демократија спора и скупа, и да не треба сви да одлучују. Али, да ли је то прави разлог за маргинализацију грађана у директном процесу доношења политичких одлука или се на тај начин штите интереси уског круга политичке елите? Не постоји проблем који није проблем свих нас, будући да сви делимо одговорност за бољи живот, а одговорност се може развити само кроз активну партиципацију. Како развити вештину “грађанства” ако је не практикујемо и не стварамо услове за њено слободно испољавање?

О. Л.

Kako je detelinarski park polako nestajao iz planova i realnosti

ZA MALO PARK

Masovnija izgradnja stambenih zgrada na Detelinari je otpočela 1958. godine. Tako je već do 1961. godine završeno 570 novih stanova. Urbanistički koncept je podrazumevao slobodno tj. otvoreno postavljanje objekata u prostor sa dovoljnim međusobnim rastojanjem ispunjenim zelenilom, zbog čega su danas stambene zone iz ovog perioda najzelenije u gradu. I pored toga, planovi za Detelinaru su u početku predviđali i izgradnju jednog velikog parka, koji bi se prostirao celom dužinom ulice Kornelija Stankovića, ovičenog sa istoka Rumenačkom, sa zapada budućim bulevarom, a sa juga ulicom Janka Veselinovića. To bi značilo ukupno 10 hektara zelene površine sa parkovskim i sportskim sadržajima. Ovakva namena površina tog prostora je definisana Generalnim urbanističkim planovima Novog Sada iz 1963. i 1974. godine.

Međutim, u daljim detaljnim razradama planova za ovaj prostor postojala je tendencija da se park smanjuje umetanjem drugih javnih sadržaja, kao što su sportski centar, zonski centar i školske ustanove. To je u praksi otvaralo put izgradnji i zatvaranje delova prostora za ove posebne namene. Konačno odustajanje od ideje velikog parka se dešava osamdesetih, kada se većina površina prenamenjuje za izgradnju stambenih zgrada, dok je jedini preostali slobodni blok za park danas podeljen između crkvenog i školskog dvorišta. Ovde je dat pregled urbanističkih planova i analiza, koje je izradilo JP Urbanizam, a u kojima se može pratiti smanjivanje planiranog parka, do njegovog potpunog nestajanja.

1971. URBANISTIČKA ANALIZA DETELINARE III I IV

Analiza razmatra nekoliko varijanti urbanističkog rešenja današnje Nove Detelinare. U jednoj varijanti, svi blokovi između ulica Kornelija Stankovića i Janka Veselinovića obeleženi kao "zelenilo" i predviđeni za "sport i rekreaciju". U varijanti označenoj kao "realna", pojavljuje se školski kompleks na rubnom delu ovog prostora, uz Rumenačku ulicu.

1974. IDEJNI URBANISTIČKI PROJEKAT DETELINARE 3

Prostor između Kornelija Stankovića i Janka Veselinovića je diferenciran u tri zone. Novina je da se u sredini, u bloku gde su današnja srednja škola i crkva, pojavljuje "zonski centar". Sa istočne strane, svi blokovi prema Rumenačkoj su označeni kao park, a sa zapadne do novog bulevara kao "zonski sportski centar". Iako su ovi centri javni prostori, oni su mogli podrazumevati i izgradnju javnih objekata, čime bi se faktički prostor parka smanjio.

1975. DETALJNI URBANISTIČKI PROJEKAT BLOKA III NA DETELINARI

U odnosu na prethodni projekat, "zonski centar" se pomera prema Rumenačkoj ulici, dok je veći deo blokova i dalje predviđen za park. Zonski centar je predviđen kao centar mesne zajednice i služio bi celoj Detelinari, a sadržavao bi "objekte kulture, razonode, društvene, administrativne i omladinske

klubove", okupljene oko manjeg trga. U tom ansamblu se prvi put pojavljuju i poslovni objekti, od kojih je jedan pozicioniran u parku, kako je objašnjeno u projektu, "u cilju realizacije zelenog pojasa".

1980. DETALJNI URBANISTIČKI PLAN STAMBENOG BLOKA DETELINARA III

Polovina površine prostora između Kornelija Stankovića, Janka Veselinovića, Rumenačke i Ilije Birčanina je predviđena za osnovnu školu i predškolsku ustanovu, dok se u drugoj polovini zadržava park. Dobar deo prostora za rekreaciju prema novom bulevaru zauzet je saobraćajnom petljom.

1985. GENERALNI URBANISTIČKI PLAN GRADA NOVOG SADA

U novom Generalnom urbanističkom planu se odustaje od ideje velikog detelinarskog parka, jer je odlučeno da se zadrži stambena namena svih blokova zauzetih starim kućama između Kornelija Stankovića i Janka Veselinovića. Umesto parka, sada je na njihovom mestu predviđena "mešovita gradnja", a to su današnje višeporodične stambene zgrade u nizu. Prostor parka je sveden na jedan blok uz današnji Trg Majke Jevrosime, iako se, već za vreme donošenja plana, na delu tog bloka nalazila škola.

1991. ANALIZA PROSTORNOG RAZMEŠTAJA VERSKIH INSTITUCIJA I BOGOMOLJA NA TERITORIJI GRADA NOVOG SADA

U ovoj analizi se pojavljuje dopis Eparhije bačke u kome se Eparhija interesuje, "na osnovu prethodnih razgovora", za mogućnost izgradnje hramova Sprske pravoslavne crkve na prostoru nekoliko gradskih parkova, a među njima i parka na Detelinari.

1999. GENERALNI URBANISTIČKI PLAN GRADA NOVOG SADA

Prostor parka je planom sveden na plac današnje crkve, iako se iz prepiske sa Eparhijom bačkom iz 1991. vidi da je već tada pokrenut proces da se ovde izgradi crkveni kompleks, što se kasnije i dogodilo.

2007. PLAN DETALJNE REGULACIJE BLOKOVA UZ ULICU KORNELIJA STANKOVIĆA

Od prvobitnih 10 hektara detelinarskog parka iz sedamdesetih godina, izgradnjom privatnih zgrada, škole i crkve to se svelo na trouglastu parcelu pored semafora na Trgu Majke Jevrosime, površine 0,12 hektara ili oko 1200 kvadratnih metara. U detaljnom urbanističkom planu je označen kao "ozelenjeni skver". Plac preko puta, koji je dodeljen crkvi i koji se u katastru i dalje vodi kao parkovski, može u budućnosti biti i ograđen, jer planom nije zadato da ovaj prostor mora da ostane otvoren.

A. B.

REČNIK / POJMOVNIK

MEŠOVITO/PODELJENO VLASNIŠTVO – Oblik svojine stanovanja u pojedinim zemljama koji podrazumeva da je korisnik vlasnik izvesnog procenta stana koji koristi i koji otplaćuje na hipotekarni kredit, a ostatak stambenog prostora je vlasništvo stambene asocijacije – zadruge ili kooperative.

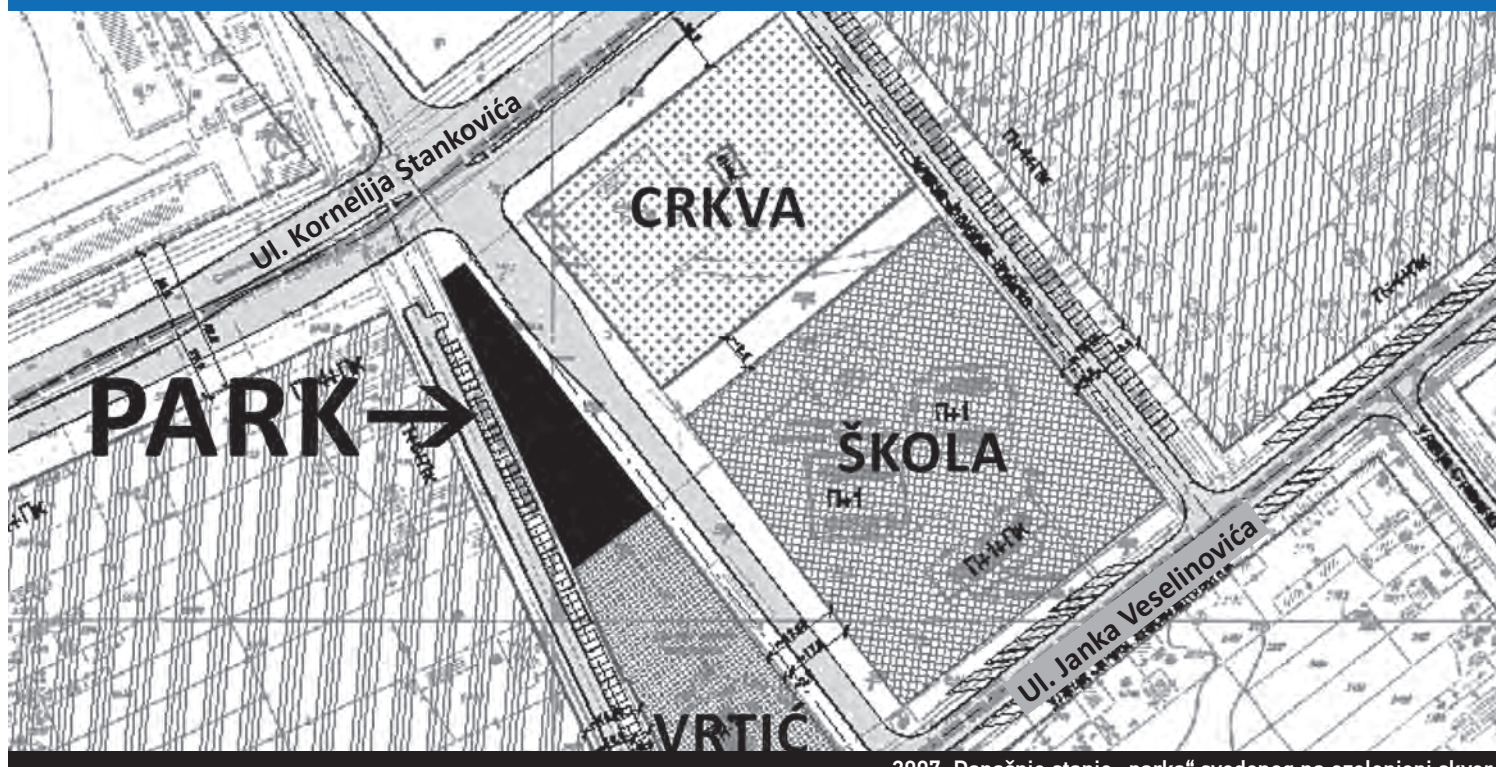
NEPROFITNO/ NEDOBITNO – Termin se upotrebljava za opis organizacija koje su osnovane sa ciljem reinvestiranja bilo kojeg novčanog viška radi ostvarivanja ciljeva organizacije. "Neprofitno" se odnosi na motiv osnivanja organizacije, a ne na sposobnost da stvara novčanu zaradu. Termin se često koristi kao sinonim za volonterski rad.

1971: Svi blokovi duž ulice Kornelija Stankovića su predviđeni za park („sport i rekreacija“)

1971: Varijanta plana u kojoj se pojavljuje škola (ŠK) u okviru parka. Park je diferenciran na „zelenilo“ i „sportsko-zabavni centar“

2007: Današnje stanje „parka“ svedenog na ozelenjeni skver

Pristupi za nove gradsko-političke saveze

PRAVO NA GRAD!

inicijative kao što je hamburški savez Pravo na grad označavaju povratak gradsko-političke opozicije. Više nije reč o par zaposnutih kuća, nekom, evikcijom ugroženom omladinskom centru ili jednom spornom gradilištu, već o zahtevu za kolektivnim učešćem u budućem razvoju grada. Pravo na grad se oslanja na koncepcije francuskog sociologa Anrija Lefevra (Henri Lefebvre) i označava zahtev za opštim pristupom gradskim resursima i uslugama. Pravo na grad ne treba pri tome razumeti kao zakonsko-pravno primenljivo pravo pristupa, nego kao legitimacijsku snagu jedne moralne ekonomije samoosnaživanja. Ono obuhvata, na primer u Hamburgu, zahteve za odgovarajućim prostorima za umetnike, isto kao i kritiku rasističke kontrole u St. Pauliju, proteste protiv luksuznih stambenih objekata u kvartu Bernard Noht i planirane IKEA građevine u Altoni, proteste zbog porasta stanarina u Vilhelmsburgu (Wilhelmsburg) i kampanje protiv istiskivanja prostitucije iz St. Paulija.

Zahtevanjem prava na grad, gradski politički pokreti ponovo počinju da se pojačano orijentišu na socioekonomska pitanja gradskog razvoja. Aktuelni fokusi aktivnosti su borba protiv džentrifikacije, borba za participaciju naročito marginalizovanih grupa i problematizacija intenzivne privatizacije i nadgledanja javnih prostora. Pravo na grad ima u mobilizacijama vezivnu funkciju, jer nudi mogućnosti sadržinskog i praktičnog povezivanja inače odvojenih borbi. U hamburškom savezu Pravo na grad uključeno je više od dvadeset grupa: od autonomnih inicijativa za održanje Šancen-parka (Schanzenpark) sve do građanskog udruženja malih baštovana (Kleingärtner). U Hamburgu se ocrtavaju konture novog gradskog protestnog pokreta: tematski i organizaciono širokog saveza i jednog opštegradskog zahteva za pristup uređenju grada.

I u američkim gradovima je u poslednjim godinama velik broj inicijativa pokrenuo ovakve kampanje sa ciljem tematiziranja različitih formi isključivanja u gradovima. Grad kao mesto i mehanizam isključivanja i uključivanja je pri tome uzet za okvir povezivanja inače odvojeno organizovanih sfera socijalnih aktivnosti. U januaru 2007. godine su aktivisti, istraživači i advokati osnovali jednu vrstu nacionalne alijanse, pod imenom "Alijansa Pravo na grad" (Right to the City Alliance, RTTC), koja koordinira raznovrsne gradske proteste. Od tada organizacije stanara

i sindikalne grupe pokušavaju da sa inicijativama beskućnika i aktivistima crnačkih samoorganizovanih grupa diskutuju o zajedničkim zahtevima i da zajednički pripremaju akcije.

Slični savezi su nastali i u nekim evropskim gradovima. Početkom 2007. je inicijativa Pravo na stanovanje (Droit au Logement) jednom spektakularnom akcijom zaposedanja u centru Pariza skrenula pažnju na stambene probleme u francuskoj prestonici. U Parizu naročito porodice bez sigurnog boravišnog statusa često moraju da prihvataju stanovanje u nedostojnim uslovima i praktično nemaju pristup stambenom tržištu. Zato je prilikom zaposedanja godinama prazne zgrade Lionske banke (Lyonnaise de Banque) preko puta pariske Berze došlo do useljavanja ne samo deset stambeno ugroženih porodica, nego i do osnivanja tzv. "Ministarstva stambene krize" (Ministère de la Crise du

Logement). U toku više nedelja su odatle slata saopštenja za štampu, organizovane kampanje i produkovan jedan "ministarski" radio program. Centralni zahtev je bilo jedno opšte pravno regulisano pravo na stanovanje, kao i ograničavanje špekulacija stambenim prostorom. Birajući dobro termin za nastupanje, protesti su uspeli da donesu barem jednu promenu kursa u političkim debatama: stambena politika se pretvorila u jednu od centralnih tema na izborima, tadašnja vlada je najavila donošenje zakona o pravu na stanovanje do 2008. godine, a kandidatkinja socijalista na predsedničkim izborima je, u slučaju pobeđe, najavila gradnju 120 hiljada socijalnih stanova.

I u madridskoj četvrti Barrio Maravillas (Barrio Maravillas) je osnovana jedna spomena vredna alijansa za borbu protiv

istiskivanja stanovništva. Ovaj centralno locirani kvart u Madridu već godinama važi za "čtvrta crvenih fenjera" i za naselje siromašnih. Jedan lokalni biznismen je u proteklom godinama kupio više objekata u ovom delu grada i sada pokušava, uz snažnu podršku gradske uprave i policije, da čitav kvart pretvori u jednu turističku atrakciju. Za to nije dovoljno samo saniranje fasada, već i potpuno potiskivanje lokalnih bordela i seks klubova. Umesto toga, treba da bude stvorena jedna trendi modna četvrt. Po ugledu na njujoršku modnu četvrt TriBeKa (TriBeCa) i londonski SoHo, preduzetnik je našao i odgovarajuće ime za svoj novi gradski brend: TriBall (TriBall, što se odnosi na trougao oko ulice Ballesta). Ipak, kao i većina procesa džentrifikacije, planirana aprecijacija u Madridu je izazvala otpor ugroženih. Stanari iz četvrti, lokalni prodavci i prostitutke su se, radi suprotstavljanja aprecijaciji, udružili u inicijativu Anti-TriBall. Stanari i aktivisti su pokušali da se odbrane organizujući kvartovske festivale, demonstracije i direktne akcije, kao što je noćno zaziđivanje ulaza i izloga novoootvorenih modnih lokala. Spektakularni vrhunac kampanje bila je parada prostitutki u leto 2009. godine, koja je bila zajednički pripremljena sa kvartovskim inicijativama, što pokazuje da gradski protesti mogu prevazići uobičajene podele, stigmatizacije i isključivanja.

Hamburg je do sada jedini grad u Nemačkoj, u kojem je došlo do eksplicitne organizacije različitih inicijativa i grupa pod oznakom Pravo na grad. Kao parola, naziv za javni događaj ili zahtev, pravo na grad ima jedno šire značenje i zato je na ovaj ili onaj način korišćeno i od inicijativa protiv privatizacije gradskog centra u gradu Hanaui, kao i od omladinskih protesta protiv zabrane boravka i konzumiranja alkohola na mostu Kremerbruke (Krämerbrücke) u Erfurtu, ili od kampanje za otvaranje bivšeg aerodroma Tempelhof u Berlinu.

Sadržinski posmatrano, brojni zahtevi u pogledu problematizacije urbanističkog razvoja mogu se objediniti u jednom Pravu na grad. Iako je kao zahtev razvijen na osnovi fordističkog gradskog planiranja posleratne Francuske, ovaj koncept ipak nudi odgovarajući okvir za gradske konflikte u neoliberalizmu. Perspektiva repolitizacije različitih iskustava isključivanja, sada upućenih jednih na druge, nudi šansu za konstituisanje jedne nove većinske koalicije u gradu. Jer ništa manje neće biti potrebno da se u delo sprovedu netržišni elementi urbanističkog razvoja,

koji se nalaze sa one strane tradicionalne politike socijalnog staranja (t. j. socijalne države – prim. prev.). Participacija u smislu jednog prava na grad ne da se sprovesti ni uz pomoć državnih ili paradržavnih programa, niti tradicionalnim mobilizacijama na sceni. Drugačiji grad je moguć, kada nastaju novi gradsko-politički savezi. Najbolje oni, koji se organizaciono oslanjaju na horizontalno umrežavanje, socijalno na široku mobilizaciju masa i sadržinski na koncept samoosnaživanja, te koji umeju da povežu pametno promišljene predloge reformi sa idejama za efektivne akcije. Ipak, takvi novi, gradski socijalni pokreti ne mogu biti propisani i prepisani u knjigama, nego nastaju na ulici, u gradskim četvrtima i u svakodnevnoj praksi.

Odlomak iz knjige:

ANDREJ HOLM

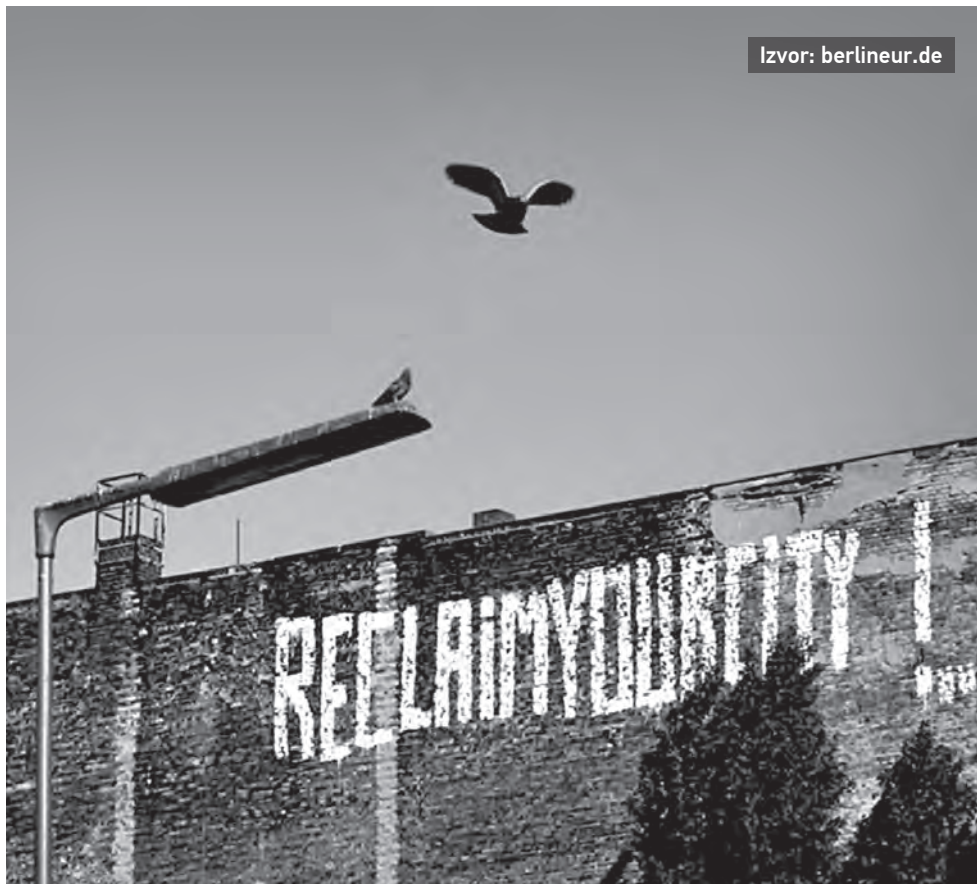
**DŽENTRIFIKACIJA: GRADSKI
KONFLIKTI OKO APRECIJACIJE I
ISTISKIVANJA STANOVNIŠTVA**

izdavači: kuda.org&GKP

Novi Sad, decembar 2014.

Publikacija je dostupna na:

www.detelinara.org

Izvor: berlineur.de

REČNIK / POJMOVNIK

GRABANSKA INICIJATIVA – Građani imaju pravo da putem građanske inicijative predlože skupštini opštine (grada) donošenje određenih akata kojima će se urediti pitanja iz nadležnosti skupštine. Građanska inicijativa je punovažna kada se odnosi na pitanja iz izvornog delokruga opštine i kada je podržana potrebnim brojem potpisa građana. Zakon predviđa da se potreban broj potpisa utvrđuje statutom opštine (grada), a koji ne može biti manji od 10% birača opštine (grada). Skupština je dužna da o predlogu raspravlja i odluči (može da prihvati ili odbije predlog, ali mora da doneše odluku) i da o svojoj odluci obavesti građane u roku od 60 dana od dobijanja predloga. Građanska inicijativa se pokreće za celu jedinicu lokalne samouprave i predlog iznet u građanskoj inicijativi upućuje se skupštini opštine (grada). Da bi građanska inicijativa bila punovažna, mora biti podržana određenim brojem potpisa birača upisanih u birački spisak. Za Novi Sad taj broj ne može biti manji od 10% birača. U periodu 2002–2010, u Novom Sadu su podnete dve građanske inicijative. Građanska inicijativa čiji je predlagatelj bio zbor građana Mesne zajednice Adice, podneta je početkom 2004. godine. Predmet ove inicijative bio je predlog za promenu područja Mesne zajednice Adice i ovaj predlog je usvojen. Druga inicijativa se odnosila na kreiranje i implementaciju gradskog omladinskog programa (GROM) – Kancelarije za mlade i podneta je u martu 2007. godine. Kao razlog odbijanja ove inicijative naveden je nedovoljan broj prikupljenih potpisa građana. Podaci su preuzeti iz studije “Neposredno učešće građana u upravljanju lokalnom zajednicom”, misija OEBS, 2011.

ZBOR GRAĐANA – Zbor građana je jedan od oblika neposrednog odlučivanja građana na nivou opštine, odnosno mesne zajednice. To je zakonska kategorija, definisana Zakonom o lokalnoj samoupravi. Uloga zbora građana obuhvata dve faze procesa odlučivanja – raspravljanje i predlaganje. Zbor građana može biti sazvan za područje cele ili dela mesne zajednice. Pitanja o kojima raspravlja i odlučuje zbor građana jesu iz nadležnosti opštine/grada ili mesne zajednice, a detaljnije su regulisane statutima mesnih zajednica. Zbor građana odlučuje većinom glasova prisutnih, a zahtevi ili predlozi usvojeni na zboru mogu biti upućeni skupštini opštine/grada ili pojedinim organima ili službama opštine/grada, kao i savetu mesne zajednice. Organima kojima se zbor na ovaj način obrati dužni su da se u roku od 60 dana, od dana održavanja zbora, izjasne o podnetim zahtevima ili predlozima. Za Grad Novi Sad potrebno je 50 građana da pokrene zbor građana i 50 građana mora biti prisutno na zboru. Političari takođe mogu samoinicijativno da sazivaju zborove. Zbor građana se pokreće za deo teritorije i predlog usvojen od strane zbora građana upućuje kako skupštini opštine, tako i drugim organima (predsedniku opštine/gradonačelniku ili opštinskom/gradskom veću), ali i službama jedinice lokalne samouprave. U periodu 2002–2010. godine u Novom Sadu nije se održao nijedan Zbor građana, prema izvoru studije “Neposredno učešće građana u upravljanju lokalnom zajednicom”, misija OEBS, 2011.

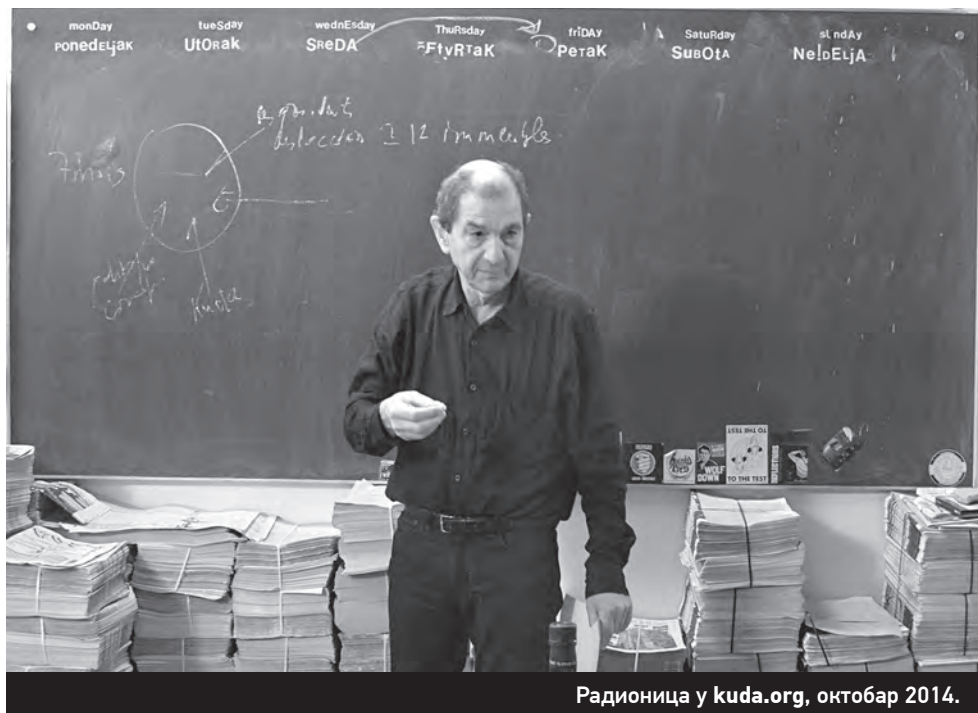
SOLIDARNOST – Solidarnost predstavlja sposobnost funkcionisanja u kolektivu ili društvenoj grupi. Pojam solidarnosti protivi se konceptu koji tvrdi da je ljudska priroda zasnovana na agresivnosti i nadmetanju. Solidarnost je spona koja ujedinjuje ljude. Solidaran čovek je onaj koji je zajedničkim interesima i odgovornostima povezan ili ujedinjen sa drugima.

О разговорима са француским антропологом и активистом Силвенем Лазарисом у Новом Саду

СТВАРИ НЕ ПОЧИЊУ ПРОСТИМ ОДБИЈАЊЕМ, ВЕЋ ОДЛУКОМ ДА СЕ С ЉУДИМА РАДИ НА НЕЧЕМУ

Месеца октобра 2014. године, током дводневне радионице и предавања организованих у оквиру пројекта “Локалне политике и урбана самоуправа”, били смо у прилици да разговарамо са гостом, француским антропологом и активистом, Силвенем Лазарисом (Sylvain Lazarus), сада и нашим сарадником. Са његовим истраживачко-теоријским радом имали смо прилике да се упознамо преводећи и објавивши његову књигу *Антропологија имена*, 2013. године. На радионицама смо имали прилику детаљније да разговарамо о тезама књиге, о његовом дугогодишњем политичком и активистичком раду са радницима у Француској, Кини, Пољској, Источној Немачкој, итд., као и са страним радницима (без папира, исправа) у Француској, заједно са “Политичком организацијом” коју је основао са колегама током 1980-их година, а онда и о његовим тренутним истраживањима предграђа. Такође смо разговарали о даљем развоју нашег пројекта, а потом и са члановима организација из непосредног активистичког амбијента, “Учитељ незналица и његови комитети” из Београда и са групом младих активиста и студената филозофије из Београда и Раковице.

Тема наших разговора, пре свега, била је политика и рад са људима. Дакле, нешто што нас се врло тиче. Једно од кључних покренутих питања било је: на који начин је могуће заузети политички став ван диспозитива и простора политичких партија и ван диспозитива науке. Да ли је питање државе и власти средишње за саму политику? Да ли мислити, говорити о политици и бавити се политиком значи пронаћи другачији начин од начина моћи? То су питања која имају своју практичну страну и могуће их је проверити бавећи се њима. Позивајући се на тезе из књиге, Лазарис је нагласио да политика није објект, ни предмет научног и филозофског изучавања, нити је када се бавимо њоме у питању стварање друге и другачије државе која ће у једном тренутку нестати. Уследило је наредно питање: одакле је могуће предузети бављење политиком, не као објектом науке и ван простора државе?

Радионица у kuda.org, октобар 2014.

Питање, одакле ћемо почети да бисмо учинили нешто друго, констатовано је као заиста тешко питање.

Према речима Лазариса, ако кажемо да људи не мисле, онда се не може ништа учинити: постоји само неолиберализам, тржишна привреда, корумпирана држава. Међутим, ако кажемо да “људи мисле”, онда смо донели једну проблемску одлуку, та одлука означава оно одакле се почиње, а потом следи утврђивање да ли је та одлука добра у смислу да ли отвара неки нови простор деловања. У друштвеним наукама, у социологији, антропологији, исказ “људи мисле” не функционише на одговарајући начин, тако да из њих није могуће утврдити шта је могуће а шта не из угла самих људи, сматра наш саговорник. Ако се суспендује прелаз на науку која је обично једина легитимна да потврди да је нешто мишљење, онда смо у домену свакодневног језика и заједничког истраживања. И ако се налазимо ван специјализованог језика науке, када се о нечему каже “ја мислим да”, поставља се питање: када постоји мишљење, шта мишљење мисли? Мислити мишљење значи да када људи мисле заједно, они покушавају и да ра-

де заједно. Рецимо, на неком састанку, људи мисле шта треба да мисле да би се донела нека одлука – у том смислу је мишљење мисливо и мора да може да се исказе, на пример: “шта ћеш да кажеш у вези са питањем становања?”, и да то што је речено потом циркулише међу нама. А оно што обезбеђује циркулацију мора да буде аргументовано другачије од језика науке или политичке партије. Тада се налазимо у простору политике у субјективности и тада је реч о субјективном и о интелектуалности.

У разговору са Лазарисом је било речи и о томе да је улог таквог рада питање: како више људи може да дође до једне одлуке и то на језику који је заједнички свима, а да је он на дистанци од државе, и који је обавезно једним својим делом или укупно – инвенција. Управо би то био рад мишљења мишљења или оног процеса који гласи: шта је мишљено у мишљењу. На овом месту се поставља и једно од најбитнијих и најтежих питања: како људи одлучују да закораче у мишљење. Један од основних *алаиша* којим је Лазарис радио с људима, са радницима, јесте анкета, која подразумева разговор *лицем-у-лице* са саговорницима

(који нису само информатори). Да би се направила дистанца у односу на науку која би се задовољила приближним и непрецизним исказима, у оваквим анкетама исцрпно се ради на основу онога што је буквално речено, без сажимања и изузимања, што захтева велики степен стрпљења и истрајности. Тако је током 1985. и 1986. године, наш саговорник учествовао у великом истраживачком пројекту о радничким питањима који је организовао Национални центар за научна истраживања у Француској, и који је спојио око двадесет универзитета и једну од највећих фабрика аутомобилске индустрије, Рено Бијанкур (Renault Billancourt). Пројекат је трајао месецима, подразумевао је боравак у фабрици и обављање разговора са радницима у погону. Рад са радницима на анкетама је подразумевао претходне исцрпне припреме и постављање личне хипотезе о неком могућем питању или групи питања, која морају да циркулишу међу људима. Ако циркулишу и ако људи пристају да разговарају о њима, значи да су питања и лична хипотеза добро постављени. Уколико се ради о рационалном раду с људима, током њега се дешавају неке ствари које измичу речима, а потребно их је узети у обзир. Тако се, примера ради, другог дана радионице са пријатељима из сарадничких организација поставило питање: Шта мислите да људи сакрију или не желе да отворе када дођу да траже само услугу, правну помоћ? (а при томе се жели далекосежније и више сарађивати с тим људима). Упорност и стрпљење таквог рада је оквир који обезбеђује да се у једном тренутку заједно дође до неког занимљивог и меродавног предлога. Тако је наш саговорник навео искуство рада на проблематици предграђа у Африци, где је у једној прилици 30–35 људи учествовало на састанку, и где је било битно пажљиво слушати саговорника чак и када неко каже “ја мислим исто као и он/она”. Тада се узима у обзир и оно што се десило и оно што се није десило, или пак није изговорено у уобичајеном смислу реторике и исказивања – тј. узима се у обзир и оно што измиче дискурсу а важно је. Такав процес рада с људима подразумева истраживање на чијем почетку не знамо тачно шта тражимо, јер не тражимо нешто што смо изгубили и што је део прошлости. Када се појави нека новина, онда је управо то тренутак прекида са претходним стањем, што представља дисконтинуитет који је важан за мишљење и за изумевање новог.

Оно што је изузетно важно у таквом раду с људима је доћи до заједничке аргументације и прескрипције, прописа, који се траже и налазе заједно с људима. Рад прописа је рад који поново

Радионице у kuda.org, октобар 2014.

обједињује људе. У случају побуне отпуштених радника у Реноовој фабрици у Бијанкуру, подељени радници – они који су пристали да потпишу наметнути протокол да сопственом вољом и на сопствени захтев напуштају фабрику да би добили отпремнине, и они који то нису потписали – заједничким радом су успели да дођу до прописа да су радници ти који броје раднике и одлучују да отпремнине добијају сви, и они који су потписали и они који нису. Пропис је био један принцип, једно могуће које је изумљено за ту прилику. На крају, отпремнине су сви радници и добили. Или пак у случају страних радника без папира, без исправе, у Француској, заједничким радом је тражена аргументација прописа који је укључио и могуће државе, у смислу да се ослањао на прописе регуларизације који су у Француској тада били важни, да је рад био важан, а да се ипак одвоји од дискурса државе која је за стране раднике сматрала да као странци немају права на исправе. Прописи су у том случају гласили да ако је рад важан, онда је радник важан и страни радник је важан, тако да сви треба да добију исправе. Овако описан,

тај процес делује као крајње једноставна ствар, али заправо подразумева врло дуг и темељан политички рад којим се тек на његовом крају заједнички долази до прописа који изнова повезују људе.

Поред исцрпног разговора с Лазарисом, у једном делу радионица, kuda.org и ГКП су били саговорници Лазариса. Разговарали смо о пројекту “Локалне политике и урбана самоуправа”, о до сада постигнутом и о нашим будућим плановима у бављењу проблематиком становања у локалној заједници, организовања и проблематиком локалне самоуправе. Поставило се питање државе и партија и опасности од њиховог потенцијалног ширења, уколико би се у ономе што радимо стварао простор за њихово ширење. Такође је постављено питање да ли су станари спремни да се организују у збор грађана – прописани облик удруживања грађана и учествовања у раду локалне самоуправе, по статутима Општине и Месних заједница – и да ли је тај предлог стављен на заједничку дискусију, што је дефинисано као проблем и питање до ког смо дошли заједно и који је сада укључен у даљи развој пројекта.

Silven Lazaris

PREDGRAĐA I DRŽAVA

Analiza predgrađa iziskuje metodološki uvod koji se sastoji u ispitivanju i razdvajanju dva pojma: države i društva. Cilj tog postupka razdvajanja je da nas uvede u proučavanje države i da pokaže važnost i težinu tog pitanja u današnjem vremenu. Analiza države je, zapravo, neophodna svakom ko želi da se bavi analizom kategorije predgrađa. Ovde ćemo potkrepiti tezu da se kriza predgrađa veoma brzo pojavljuje kao kriza države. Prema tome, upravo osvetljavanjem i kritikom pojmova kojima obično objašnjavamo državu i uspostavljanjem zasebnog intelektualnog alata, izdvojićemo kategorijalni aparat pogodan za relevantnu analizu predgrađa.

DRŽAVA I DRUŠTVO

Analiza koja se zasniva na razlikama ili propisima (preskripcijama)

Država i društvo su zapravo dugo bili spojeni... Dijalektičko kretanje¹ (između objektivnog i subjektivnog), koje je, po našem mišljenju, suština klasnog učenja, omogućuje povezivanje i nudi homogeno objašnjenje ta dva pojma. Za klasizam, antagonizam povezuje društvo i državu zato što oni imaju istu strukturu: s jedne strane klasna država, sa druge društvo koje potresa klasna borba. Danas se pokazuje da su ta teorija i njene primene manjkave. Zbog te manjkavosti i zbog načina na koji je klasizam doveo do podudaranja države i društva tako što ih je uveo u isto kretanje mišljenja, smatramo da je neophodno novo istraživanje koje će razdvojiti ta dva pojma.

Društvo je jedna od glavnih kategorija sociologije. Ona podrazumeva, to je danas najvažnije, sposobnost da se opišu osobine populacija i utvrde njihove razlike. Savremena sociologija se "napaja" razlikom i zato za nju komparativizam ima ključni značaj; a sociologizam, forma dominantne misli, sastoji se u analizi situacija i institucija s obzirom na posebne populacije koje u njima nalazimo. Sociologija overava svoju valjanost korišćenjem pojma razlike; sociologizam uzima kategoriju

"populacije" kao operator razlike koja se u spoju s prvim pojmom preobražava u diferencijaciju. Primer tog postupka je tekuća rasprava o školi: analiza škole i njene krize, posebno u predgrađu, biće u velikoj meri posvećena imenovanju i društvenom opisivanju² njenih učenika, dakle biće to "društvena" analiza školske populacije. Međutim, svesti školu na njene učenike nije nimalo razumnije nego što bi bilo objašnjavati operu opisivanjem operne publike. Sociologizam čak ne može da objasni državu jer, s jedne strane, ta analiza udružena sa analizom društva nije relevantna otkad je propala ideja klase; a s druge strane, grupa ne omogućuje nikakav pristup. Sociologija je neefikasna zato što radi s razlikom. Ispitivanje države pak zahteva da se uzme u obzir jedinstvo i zahteva analizu onog što ćemo nazvati propisima i normama, a što postoji samo u državi. Za razliku od grupa, država može biti propisana (preskriptivna).

Propisivanje je svojstveno državi i označava da nešto (odluka, projekat) što se ne izvodi iz grupa, dakle iz razlika – zato se može govoriti o jedinstvu – može da se formuliše i propiše kao da je smišljeno negde drugde, a ne u grupama, i to pomoću pojmova različitih od onih koji se koriste za definisanje grupa. Ti drugi pojmovi su propisi. Tema javnog duha je propis. Određena koncepcija prava, recimo građanska, koja nalaže primenu identičnih pravila na ljude koji nisu identični jeste propis. Propis je ono što važi za sve, što pretpostavlja da postoji prostor koji ne proističe iz razlike to jest iz problematike istog i drugog, gde je drugi definisan kao onaj koji nije isti. Propis nikog ne izdvaja ni na koji način, ne sadrži nikakvu distinktivnu oznaku, ni životnu dob, ni pol, ni poreklo, ni veru, ni imovno stanje. Zato je princip "jedan jednako jedan" preskriptivan kao i čuveni zahtev "jedan čovek, jedan glas" koji je Afrički nacionalni kongres suprotstavio izbornom principu aparthejda "jedan belac, jedan glas". Propis je nužna apstrakcija karakteristična samo za državu i njegova problematika je suprotna sociološkoj metodi razlike. Jasno je da propis nije činjenica već načelna mogućnost koja daje široko polje različitostima. *Funkcionisanje* države uvek je strukturisano njenim propisima.

Ipak, pitanje države čini složenijim činjenica da je postklasna država konsen-

sualna: njen *diskurs* nije uređen njenim *funkcionisanjem*, već njenim sopstvenim propisima. Zato država kao svoj cilj ne vidi propise i odluke, već rešavanje društvenih problema i regulisanje postojećih razlika među pojedincima. Međutim, poštovanje raznorodnosti subjekata je jedino merilo na kom se zasniva demokratska država, čiji je temelj mnogo više sistem zajedničkih principa i propisa nego slaganje različitosti i beskrajna debata o njihovoj kompatibilnosti, ili pak o njihovom upijanju i rastvaranju. To se može postići u formi: jedna država za sve. Jedan mladić, jedan đak; bolnica za sve; ljudi koji su ovde, u Francuskoj, odavde su i za to moraju imati pravne garancije. To bismo nazvali propisima demokratske države.

Naprotiv, proces smanjivanja razlika je sam po sebi tendenciozno progoniteljski i teroristički jer singularizuje populacije upravo na osnovu njihovih "razlika". Samo koncepcija jedinstva, koja stavlja naglasak na ono što je zajedničko ili tačnije na ono o čemu je odlučeno da će biti zajedničko, bez obzira na razlike, koje se, međutim, ne negiraju – već se pušta da same nestanu ili opstanu – element je rešenja. Onda smo u poretku države i njenih propisa. U zaključku o ovom pitanju reći ćemo da se kriza predgrađa ne može analizirati i promišljati počev od kategorije stanovništva, već počev od kategorije države i njene krize, koja je zapravo kriza njene sposobnosti da propisuje.

KRIZA DRŽAVE, KRIZA PREDGRAĐA

Rekli smo da ono što se događa u predgrađu ni u kom slučaju ne može da se objasni osobinama ljudi koji u njemu stanuju, niti suprotnošću između centra i periferije, koja odslikava obrazac razlike i uz to je tautološka: predgrađa nisu u centru velikih gradova, dakle... predgrađa su predgrađa. Jedini put za analizu krize je problematika propisa i istraživanje razloga iz kojih oni nedostaju.

– Kategorija predgrađa ne može se, dakle, svesti ni na neku teritoriju (periferiju velikih gradova) ni na stanovništvo (veliki postotak nezaposlenih, mladih, naglašeno prisustvo i uticaj stranaca). U svojoj uobičajenoj upotrebi, to je nova kategorija koja se pojavila pre desetak godina. Ona ilustruje novi spoj konsensualne države i nestajanja onih oblika svesti i predstavljanja koji su zasnovani na klasnoj borbi.

– Konsensualna država, recimo odmah – postklasna i neprogramska – nije

1 Dijalektika objektivnog i subjektivnog i dijalektika subjektivnog i objektivnog za nas je karakterističan postupak humanističkih nauka, različit od pozitivističkog modela nauke. I samom sociologijom vladala je klasna analiza, u kojoj se ta dijalektika i njena krutost posebno ističu.

O tome vidi Sylvain Lazarus, *L'Anthropologie du nom*, Paris, Editions du Seuil, coll. Des travaux, Paris, 1996. i Silven Lazaris, *Antropologija imena*, Novi Sad, Grupa za konceptualnu politiku i Centar za nove medije_kuda.org, 2013.

2 Svakako postoje strogi postupci koji odbacuju vladajuću vrstu argumentacije. B. Charlot, E. Bautier i J. Y. Rochex, *École et savoir en banlieues et ailleurs*, Paris, 1993, Armand Colin.

određena svojim *funkcionisanjem*, svojom tehničkom stranom i pretpostavljenom kompetencijom. Ranije je diskurs vlasti o samoj sebi bio podređen praksi upravljanja, to jest realnosti političkih odluka. Diskurs vlasti, u smislu normi i vrednosti (šta god o njima mislili) napajao se realnom situacijom. U tom smislu se diskurs vlasti sučeljavao sa sopstvenim propisima. Već smo rekli da se propis odnosi na ono što se može dogoditi počev od onog što jeste i da razvija jednu mogućnost. On ni u kom slučaju ne potvrđuje ono što jeste. Potvrđivanje onog što jeste, kao nečeg što nema alternativu, svojstveno je diskursu konsensualne države. U svom subjektivnom aspektu, propis označava da ono što će se dogoditi pripada redu mogućeg a ne potpunoj predodređenosti ili apsolutnoj slučajnosti. Upravo to razgrađuje konsensualna država. Pošto je odsutan i ništavan svaki program, a pogotovo svaka alternativa ili rasprava, nema više diskursa o *delovanju*, koji je, pošto je sadržao dimenziju propisivanja države u odnosu na samu sebe, omogućavao kritiku ili preispitivanje propisa, kao i preispitivanje vođene politike. Zbog toga se *konsensualno* shvata kao slaganje mišljenja ili jednodušnost. Prikrivajući *delovanje*, država prikriva propisivanje koje postoji u svakoj političkoj odluci i izričito namerava da ukloni propisivanje iz oblika svesti. To je njena prava kriza.

– Kriza predgrađa naslanja se na krizu države u njenoj novoj konfiguraciji tako da ovde ne bismo mogli da se pozovemo na decentralizaciju koja, mada je duboko promenila odnos između komunalnog, regionalnog i nacionalnog (ili centralnog), pretvara opštine u "komade države". "Komadi države": ima više delova ili parčića u državi, a opština, daleko od toga da bude autonomna instanca, važan je element države, kao što pokazuje prenos nadležnosti na opštine, koji je zakonom o decentralizaciji izvršen u centralnom državnom aparatu (ministarstva, prefekture).

– Pojam predgrađa ne može se, dakle, razumeti pozitivističkim postupkom ili onim koji se oslanja na definicije. Njegova priroda strana je i dirkemovskoj sociologiji (predgrađe nije objekt niti društvena činje-

nica koja bi se, po Dirkemovom uputstvu, mogla istraživati kao stvar) kao i marksističkoj (u strogom smislu klasne analize).

Dosad smo razmatrali to razdoblje iz perspektive onog što ono više nije. Sada bi bilo korisno da ispitamo šta ono jeste. Jedna od osnovnih njegovih osobina je uzdržavanje od pominjanja radnika. Reći ćemo da su pominjanje radnika ili iskaz "postoje radnici", nestali iz predstava o tome *ko su ljudi u Francuskoj* i iz naših predstava o ljudima koji čine ovu zemlju.

Taj proces može se potpuno locirati i datirati. Radnici su prestali da se pominju u periodu od 1983. do 1986. godine, u vreme kada su štrajkovi u automobilskoj industriji (Talbot i Renault) okvalifikovani kao *šitski* (a ne kao radnički) štrajkovi i kada je umesto prideva "radnički" počeo da se koristi pridev *imigrantski*, sve dok označitelj *radnik* nije nestao i bio zamenjen samo označiteljem *imigrant*, a ovaj se fokusirao na kategoriju "povratka" koja dovršava nestajanje označitelja radnik, tako što od radnika čini simbol stranca koji se vraća u svoju zemlju ili to ne čini.

Nestajanje označitelja *radnik* – kao sastojka identifikacije zemlje – iz opšte svesti, značajno je iz dva razloga. S jedne strane, ono ukazuje na unutrašnju i indikativnu vezu između odurne formulacije problema "imigranta" i nestajanja označitelja "radnik" (svi znamo da su oni koje nazivamo imigrantima uglavnom radnici ili oni koji su to bili ili oni koji nastoje da to postanu). S druge strane, nepominjanjem radnika ne odstranjuju se samo radnici već i ukupna klasna analiza društva (buržuj, sitni buržuj itd.), to jest ceo mehanizam povezan s problematikom društvenih klasa. Dakle, i te kako ima smisla smatrati da je izostavljanje radničke figure osobina postklasizma i sadašnjeg trenutka. Druga crta koja povezuje taj momenat sa postklasizmom i koja nedvosmisleno svedoči o raskidu s prethodnim razdobljem, jeste sudbina problematika koje se oslanjaju na zajednicu i etnicitet, kako u javnom mnjenju, tako i u teorijskoj literaturi, gde se pretpostavlja da "zajednica" ili "eticitet" iznova utemeljuju ideju društva i zauzimaju mesto koje je ranije zauzimala klasa.

Na kraju, treća crta je posebno važna, pa će to biti i naš zaključak: u postklasnoj konjunkturi pojam društvenog postaje znatno širi. Društveno je postalo kategorija mnjenja i istraživanja situacija, i ako postoji kriza – a postoji – kaže se da je to kriza društvenog; tkivo se kida, stari oblici integracije i društvenosti više ne funkcionišu, a pojavljivanje novih kasni. Sukobi, nemiri i problemi su društveni. U isti mah, socijalni rad i socijalni radnici su dobili istaknuto mesto kao svedoci toga stanja. Obično će se reći da je društveno u krizi i ta kriza će se pripisati krizi društvenih veza.

Kao dokaz ćemo uzeti zbunjenost analitičara stanja kakvo vlada u blokovima Mengeta, u Val-Fureu ili u Biskotu. Da li je reč o buntu mladih, o sukobu, nasilju ili nemirima? Kategorija antagonizma je bila vrlo pogodna. Kao utočište neznanja ili nesposobnosti da se nađe zamena za tu kategoriju, društveno je *ultima ratio*.

Predgrađe postaje novi Egipat, mesto na koje se srućuju sve nevolje, a njihov opis je dug i dosadan: nezaposlenost; nesigurnost; katastrofalan urbanizam; velika mlada populacija; velika strana populacija; paralelna, prljava i mafijaška ekonomija; kriza škole. Poslednja reč analize je – postoji kriza.

Pojmovi društvenog i krize zapravo se ne mogu odvojiti od analitičkog dvojca teritorija/populacija koji smo pomenuli: jedna teritorija se povezuje s jednom populacijom. To vodi do pogubnih politika naseljavanja, kvota i praga. Jedini valjan postupak, koji smo već predložili, jeste da se problematika promeni i da se pojam krize poveže s krizom konsensualne države i preskriptivne države.

SILVEN LAZARIS (Sylvain Lazarus) je antropolog; predaje na univerzitetu Pariz VIII, u Francuskoj.

Naslov originalnog teksta:

Les banlieues et l'État

Tekst je sa francuskog jezika prevela: Slavica Miletić

Celokupan tekst možete pročitati na: www.detelinara.org

REČNIK / POJMOVNIK

SOCIJALNO PREDUZETNIŠTVO I SOCIJALNA PREDUZEĆA – Socijalno preduzetništvo podrazumeva poslovne poduhvate koji se realizuju na tržištu sa jasnim socijalnim ciljem. Socijalna preduzeća imaju tri jasna obeležja: imaju jasan socijalni cilj; demokratsku strukturu i nisu usmereni prevashodno na sticanje profita već na ostvarivanje društvene funkcije.

SOCIJALNI PREDUZETNIK – Socijalni preduzetnik je osoba koja prepoznaje socijalni problem i koristi inovativne

preduzetničke metode za stvaranje i upravljanje poduhvatom radi društvene promene.

MESNA ZAJEDNICA – Osnovni i za sada jedini oblik mesne samouprave i organizovanja građana na nivou nižem od opštine, koja se osniva na osnovu potreba i interesa stanovništva na teritoriji na kojoj je organizovana mesna zajednica. Zakon o Lokalnoj samoupravi iz 2002. godine predviđa osnivanje mesnih zajednica, ali i drugih oblika mesnih samouprava, koje ni danas novim zakonima i aktima nisu definsane niti osmišljene.

ИНФОРМАТИКА И ИЗВРШИТЕЉИ

НАДА ИЛИ ГРОМ

Већ и птичице на грани цвркућу о случају Новосађанке Наде Дабих којој је, због дуга Информатици од 26 динара, приватни извршитељ узео 19.000 динара. Медији попут Радија 021 и Радио-телевизије Војводине, само су допринели том “одушевљењу”.

Заштитници потрошача наводе да поменути случај није усамљен и да имају много притужби на рад приватних извршитеља, а с друге стране се чује да је поступак спроведен у складу с важећим законским прописима.

Међутим, тај случај је, како то мисле многи Новосађани, само кап која је прелила чашу јер је до краја отворио већ дужи време одшкринуту Пандорину кутију зла које се најчешће приписује “вештици Информатици”.

Да ли је то баш тако или је слика нешто сложенија од бајковите црно-беле?

Актуелни министар правде и државне управе Србије је изјавио да “стварно задовољење правде не представља правоснажна пресуда, већ њено извршење”, па је из тог разлога “Република Србија у свој правосудни систем 2012. године увела нову правосудну професију – систем извршитеља”. Министар даље појашњава да је “управо дугогодишња неефикасност у извршењу судских одлука допринела увођењу извршитеља и делегирању спровођења извршења са судова на извршитеље”.

Да, свима нама је већ одавно познат проблем ненаплативих милионских дугова, због чега штету трпе како физичка лица и предузећа, тако и друштво у целини. Такође је познат и проблем неефикасности српског правосуђа у делу трајања судских поступака који се често воде месецима, па и годинама, и од којих многи никада не дочекају судски епилог, односно правоснажно решење.

У случајевима када се до тог решења стигне, извршење најчешће траје предуго, или се никада не изврши, па је, судећи по наведеним речима министра правде, реч о унапређењу ефикасности извршног поступка што би, бар у најави, требало да буде у интересу свих грађана, повериоца и дужника, физичких и правних лица.

Потребно је “увести мало реда” да би грађани који савесно плаћају своје утрошке за комуналије (гас, струја, телефон...), изгубили осећај који их прати годинама – да испадају будале у систему где они који не испуњавају своје обавезе и годинама не плаћају утрошено, пролазе боље јер – нико их не дира, систем им повлађује.

Иако иницијатива “увођења реда” заслужује подршку, не треба изгубити из вида да је ово земља Србија на брдовитом Балкану, у којој све само личи на добро уређен систем, а заправо није. Ово је земља у којој се траже “рупе” у закону, земља у којој се закони не поштују, земља у којој се закони “кроје” да штите интересе моћника, земља у којој се извршне надлежности у многим законима преклапају (неусклађеност), а неки закони и подзаконски акти чак нису у сагласности с Уставом; речју, земља у којој не постоје јасно прецизирани механизми надлежности, једнакости извршења у пракси и контроле примене законских одредаба.

Подаци до којих је дошла агенција Бета, на основу изјава саговорника и сопственог увида, указују на ризик да грађани претрпе штету несразмерну свом дугу, при чему им је могућност да ову штету надокнаде изузетно отежана. Мада је прокламована тежња била да се дужник спречи у злоупотреби процесних права, успостављена је потпуна надмоћ повериоца. Професорка Весна Ракић Водинелић упозорава да због

Закона о извршењу и обезбеђењу држава може бити тужена Европском суду за људска права у Стразбуру.

“Вансудско извршење јесте брже, али његови трошкови су већи, и преваљиваће се на терет грађана, што је проблематично. Ако дође до повреде неког од људских права, на пример на приватност или на правично суђење, број притужби грађана пред Европским судом за људска права у Стразбуру ће се битно повећати”, описала је неке од потенцијално екстремних случајева Весна Ракић Водинелић агенцији Бета. Према њеним речима, закон сужава могућности грађана да се боре против закључка о извршењу, акта који доноси приватни извршитељ на захтев повериоца, и којим почиње поступак наплате дуга. Поверилац је постао добар, а дужник лош момак. Без права на понављање поступка, ово се најтеже испољава када се достава обави на “непримерен” начин, па можемо замислити реалност у којој ће, као у америчким филмовима, дужнике морати да “лове” и пресећу лично, уручујући им плаве коверте, довијајући се на најразличитије начине да то учине. Ето још једне идеје за реформу правосуђа: зашто се не оснује нова агенција, комора, која би се бавила искључиво проналаском људи и доставом?

Иронији нема места у Министарству правде. Они наводе да је Србија усвојила систем који изгледа да није најсрећније решење. Зато спремају измене Закона о извршењу и обезбеђењу. Најавили су да ће приватни извршитељи бити преименовани у јавне извршитеље и да ће њихов рад бити потпуно заснован на европским стандардима. Акти које донесу у извршном поступку подлегаће контроли судова путем жалбе, али ће надзорна улога судова бити појачана.

А док се то не догоди (“не липши магарче до зелене траве”), и док у јавности још трају полемике о бројним контроверзама закона, дотле многи грађани сматрају да су изложени самовољи и замешатељству јавних предузећа и приватних извршитеља од којих су неки већ стекли репутацију главних негативаца.

Међутим, Комора извршитеља наводи да се испоставило да је око 95 одсто свих примљених притужби грађана неосновано, пошто као главни разлог притужбе дужници наводе да обавештења о покретању извршног поступка и о принудној наплати никада нису ни примили, а то је, сматрају у Комори, “у домену одговорности самих грађана”. Ово значи да многи или не станују на пријављеној адреси, или се не одазивају на позив или, најчешће, локални поштар све зна. Достава по закону може да вам се убаци у двориште, закуца на врата и слично.

Наша суграђанка с почетка ове приче пориче да је знала да је против ње покренут извршни поступак и огорчено подвлачи: “**Није било обавештења ни од извршитељке, ни од Информатике**”. Да ли је претходно била обавештена или није, то ће се вероватно утврдити, али је симптоматично да се многи грађани жале на изаостанак обавештења о дуговању и покретању поступка извршења од стране повериоца код извршитеља.

Да ли је недостављање обавештења заиста искључиво “у домену одговорности самих грађана”?

Где је истина? Претпостављамо, као и обично – негде између... Чами скривена у тами.

“Ово је најдучија најобичнија. Шта сад више установе не треба да раде свој посао него треба ми да идемо по установама да случајно не дугујемо 2 динара и због тога да останемо

без 19.000”, каже се у једном од коментара на одредбу члана Закона према којем, ако достављање није било могуће извршити на адресу дужника “у року од *пет радних дана од дана упућивања писмена, достављање се врши испицањем на отласну шаблу надлежној суда*” – и достава се тиме сматра урученом. Грађани мисле да ову одредбу приватни извршитељи злоупотребљавају у своју корист. Такође, може се десити да је неко на годишњем одмору или пословном путовању, некоме касни плата, али судбина је иста.

Посебна тема је то што ПР служба Информатике објашњава како “рачуни морају да се плаћају”. Тачно је да морају, али само за услуге које корисник затражи и потпише уговор. Уколико се цена било које услуге повећа, неопходан је писмени пристанак корисника. Код нас, све се правда преко градске куће. Цивилизовани свет, где се више учествује у власти и не зависи толико од ексклузивних одлука појединаца или партија, мораће да утиче и на живот овде. **Зашто трпети монопол?**

Б. К.

ДЕЖУРНИ КРИВЦИ: ЈКП ИНФОРМАТИКА

Ако сте параноични, то не значи да вам нису за петама

Можда ће вам многи рећи да су ЗИГ или Пословни простор централе новосадске управе, али ЈКП “Информатика” један је од дежурних криваца новосадске јавности, бар кад је реч о лошим или сумњивим наплатама. Није у питању само монополски положај, него и неке од најблаже речено, сумњивих норми по којима послују.

Не улазећи у оцагарину, видео надзор, конкретан проблем су најчешће камате, које неосновано покушавају да

наплате од дужника, али нас овде занима провизија коју наплаћују за услугу одржавања рачуна прихода скупштине станара.

Као да није доста што многи не плаћају ову ставку, као да се за износ на њој не гребе у свакој скупштини станара, као да нико неће ни хитне интервенције да вам уради без гаранције хитне наплате, као да банке нису довољни зеленаши у погледу тога што вам наплаћују исто то “одржавање рачуна”.

Проверено је.

На име провизије за услугу одржавања рачуна прихода скупштине зграде, Информатика наплаћује укупно 6 одсто од уплате, од чега је 5 одсто за провизију, а један за ПДВ, који је онда 20 одсто од износа провизије ($1\% : 5\% = 0,2 \times 100 = 20\%$ ПДВ).

Скупштине станара углавном оштро протестују против оваквог вида “сарадње”!

И. Б.

РЕЧНИК / ПОЈМОВНИК

УДРУЖЕЊЕ ГРАЂАНА – Удружење грађана јесте добровољна и невладина недобитна/ непрофитна организација заснована на слободи удруживања више физичких или правних лица, основана ради остваривања и унапређења одређеног заједничког или општег циља и интереса, који нису забрањени Уставом или законом

РС. Суштину њиховог деловања чини повезивање појединаца без посредовања или контроле државе, ради остваривања неког заједничког циља или афинитета. Удружења грађана имају статус правног лица (институција), одвојена су од државе и заснована на добровољном раду и улагању средстава.

Umesto zaključka

PROMENA KLIME

Kada se osvrnemo na sve što se dogodilo tokom poslednjih godina dana od kako smo započeli projekat 'Lokalne politike i urbana samouprava' uočavamo da se stanje menja.

Pre svega smo se upoznali, uspostavili jedan oblik stalnih susreta i razgovora u kojima smo detektovali situaciju, razmenili svoja iskustva, shvatili da nismo sami u mraku i da zajedničkim povezivanjem otvaramo mogućnost za daljom promenom stanja. Povezali smo se sa Društvom arhitekata Novog Sada, upoznali primere aktivizma u drugim sredinama, započeta je Inicijativa za osnivanje Kluba predsednika Skupština stanara Novog Sada kao prvi korak u afirmaciji lokalnih politika.

Realizovali smo tribine i predavanja u MZ Radnički i MZ Jugovićevo, gostovali u MZ Gavrilo Princip, potom u MZ Detelinara, upoznali se i povezali sa još ljudi, stanara i njihovih predsednika Skupština, ustanovili da postoji veliki broj građana koji frustrirano/nezaštićeno pokušavaju da sagledaju i razumeju svoje nezavidne pozicije u skali od sopstvene usamljenosti, nezainteresovanosti građana, do gotovo pravnog nasilja države. Shvatili smo da postoji velika količina nezadovoljnih ljudi. Naših komšija.

Kako smo se to zatekli u situaciji u kojima stvari oko nas ne funkcionišu? Kako je moguće da stvari ne rade, pored nas živih? Pre svega zatečeni smo procesom privatizacije celokupne infrastrukture na svim nivoima od strane moćnih pojedinaca i pojedinih interesnih grupa koja se odvijala i odvija!

Dogodila nam se okupacija neoliberalnog ekonomskog modela i jedan perverzni oblik dugotrajne i sistematske 'normalizacije' tog stanja. Istovremeno je takva klima razvila apsolutnu pasivnost građana Republike koji sada život žive preko daljin-

skih upravljača svojih tv ekrana umesto da se osvrnu na vlastito okruženje, probleme, interese...

Jer kada se osvrnemo oko sebe, na lokalnu, stiže se utisak kao da smo napušteni. Ukupan rad javnih komunalnih preduzeća, uprave Grada, servisnih službi – generalno svi javni poslovi, mogli bi da se vode sasvim drugačije, uspešnije i ekonomičnije, nego što je to danas, ali kako to promeniti? Kako uticati na promenu režima rada *institucija* koje očito ne vode brigu o građanima?

Na tribinama, predavanjima i radionicama koje smo organizovali, učestvovali su arhitekti, novinari, zanatlije, aktivisti, penzioneri, službenici, umetnici, inženjeri, nezaposleni, stručna lica, i imali smo prilike da vidimo i čujemo za primere po kojima je moguće menjati svoje uslove života na bolje. Ali je zajednička potka svim tim uspešnim praksama bila oličena pre svega u promeni stava prema sebi samima.

Gotovo svi predavači i govornici na našim programima su izricali jednu suštinsku stvar:

Da, tek izlaskom iz pasivnosti i aktivnim angažmanom u svojoj zajednici, brigom za ljude oko sebe i o sebi, stvaramo uslov da se otklonimo od infantilnog iščekivanja da će *neko* da reši naše probleme i da samo samoangažovanim radom i akcijom pokrećemo promene i bolje uslove za naše živote.

Eto sad, novi duh jezdi našim ulicama, po polomljenim kontejnerima, oštećenim krovovima, iskrivljenim ogradama, zapuštenim ulazima da je vreme da se stanje menja i da ima rešenja!

To znači, neki drugi oblik uređenja i vođenje poslova – samoorganizovano, samoangažovano, odlučno,... Bruji po Detelinari. Idemo dalje. Vidimo se.

kuda.org & GKP

IMPRESUM

Naslov: **BILTEN STANAR**

Godina izdanja I
broj 2, jesen-zima 2014.
Besplatan primerak

IZDAVAČI:

Centar_kuda.org
Grupa za konceptualnu politiku
Braće Mogin 2, 21113 Detelinara, Novi Sad

UREDNICI:

Igor Burić, Ozren Lazić, Brane Kozarčić

REDAKCIJA I SARADNICI:

Aleksandar Bede, Mladen Oljača
Centar_kuda.org
Grupa za konceptualnu politiku

GRAFIČKO OBLIKOVANJE:

Sputnjik&kuda.org

ŠTAMPA:

Forum, Novi Sad

TIRAŽ: 20.000

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice Srpske, Novi Sad
ISSN 2406-1530
COBISS.SR-ID 291479559

Distribucija biltena se realizuje uz podršku Univerexporta i svih stanara i komšija koji učestvuju u projektu.

Bilten STANAR se publikuje u okviru projekta **Lokalne politike i urbana samouprava**, koji je posvećen motivisanju građana za uključivanje u procese odlučivanja i udruživanja na lokalnom nivou.

Više o projektu možete pronaći na web platformi <http://detelinara.org>, koja je osmišljena da služi kao kanal komunikacije sa skupštinama stanara i članovima zajednice, kroz koji bi se predočili problemi i potrebe građana i kroz koji bi se diskutovalo o potencijalnim rešenjima u domenu stanovanja.

Projekat se realizuje u saradnji Centra_kuda.org i Grupe za konceptualnu politiku iz Novog Sada, uz podršku Fondacije za otvoreno društvo Beograd i Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu.

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO - SRBIJA

NORWEGIAN EMBASSY

NEŠTO SE DEŠAVA

Predavanje u MZ Radnički

Radionice u kuda.org

Tribina u MZ Detelinara

Tribina i promocija prvog broja Biltena "Stanar" u MZ Radnički

PAŽNJA !

**U NAŠIM MESNIM ZAJEDNICAMA
NA ADRESAMA KOJE ZNAMO
za stanare, predsednike i predstavnike
Skupština stanara i sve zainteresovane**

ODRŽAVAJU SE

TRIBINE, PREDAVANJA, SKUPŠTINE, SAVETI

ČIJI SU PROBLEM ZGRADA I STAN I NJIHOVO ODRŽAVANJE, AKO SU SAMI STANARI I GRAĐANI OVOG DRUŠTVA DANAS PRIVATNI VLASNICI STANOVA? MOŽE LI PRIHOD SKUPŠTINA STANARA DA BUDE DOVOLJAN ZA ODRŽAVANJE I OBNOVU STARIH I OŠTEĆENIH STAMBENIH OBJEKATA? ŠTA SE MISLILO KADA JE TAKVA ODGOVORNOST SVALJENA NA PLEĆA STANOVNIŠTVA I DA LI SE UOPŠTE MISLILO KADA SU DONOŠENE ODLUKE O PRIVATIZACIJI? ŠTA JE SA SOLIDARNOŠĆU SAMIH STANARA I DA LI SKUPŠTINE STANARA ČINE ODGOVORNE KOMŠIJE KOJE SU SPREMNE DA ZAJEDNIČKI REŠAVAJU PROBLEME? KOLIKO KOŠTA SOLIDARNOST? DA LI SU NAŠI PRIVATNI PROBLEMI I PROBLEMI LJUDI SA KOJIMA ŽIVIMO? DA LI SU NAŠE ZAJEDNIČKE POTREBE UJEDNO I POTREBE SVAKOG OD NAS? KOLIKO BI TREBALO DA NAS BUDE, DA BI NAS BILO? PRE SVAKE INICIJATIVE MORAMO O TOME RAZGOVARATI I UPOZNATI SE JEDNI SA DRUGIMA.

DOĐITE DA RAZGOVARAMO!

SVE AKTIVNOSTI SU DEO PROJEKTA "**LOKALNE POLITIKE I URBANA SAMOUPRAVA**" KOJI JE POSVEĆEN JAČANJU CIVILNOG DRUŠTVA, KROZ EDUKACIJU SKUPŠTINA STANARA I REVITALIZACIJU LOKALNE SAMOUPRAVE U SFERI STANOVANJA, SA CILJEM POBOLJŠANJA USLOVA ZA ODRŽAVANJE INFRASTRUKTURE KOLEKTIVNOG STANOVANJA, KAO I NJENE ODRŽIVOSTI.

VIŠE O PROJEKTU MOŽETE PRONAĆI NA VEB PLATFORMI [HTTP://DETELINARA.ORG/](http://detelinara.org/), KOJA JE OSMIŠLJENA DA SLUŽI KAO KANAL KOMUNIKACIJE SA SKUPŠTINAMA STANARA I ČLANOVIMA ZAJEDNICE, KROZ KOJI BI SE PREDOČILI PROBLEMI I POTREBE GRAĐANA I KROZ KOJI BI SE DISKUTOVALO O POTENCIJALNIM REŠENJIMA U DOMENU STANOVANJA.

PROJEKAT SE REALIZUJE U SARADNJI CENTRA KUDA.ORG I GRUPE ZA KONCEPTUALNU POLITIKU IZ NOVOG SADA, UZ PODRŠKU FONDACIJE ZA OTVORENO DRUŠTVO BEOGRAD I NORVEŠKE AMBASADE U BEOGRADU.